БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 225 (13541)
1971 оной сентябриин 23, четверг

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Сэн 2 мүнгэн

ОКТЯБРИИН ХУБИСХАЛАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

54

АЙЛ БҮХЭНДЭ — ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛ

...дэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ — 1972 ондо хэблэгдэн ... газетэ ба журналнуудта захил абалга сентябриин нэгэнһээ ... Энэ тон ехэ удха шанартай политическэ хүдэлмэри боло... харюусалгатай хэрэгтэ партийна организацинууд, «Союз... агентствын, хэлхеэ холбооной отделенинүүдэй хүдэлмэри... эртэнһээ бэлдэжэ эхилһэн байна. Аймаг бүхэндэ, мүн зарим ... эхин организацинуудта энэ хүдэлмэриие эмхитэй һайнаар ... асуудал зүбшэгдөө, харюусалгата хүнүүд томилогдоо.

... газетэ болон журналнууд хадаа Коммунис партиин, марк... ленинизмын үзэл суртал олониитэ арад зондо ойлгуулха нан... гатотой. Мүнөө коммунизмын материально-техническэ үндэ... байгуулха үедэ хэблэлэй үүргэ улам дээшэлжэ байна. ... XXIV съездын баталан абаһан шиидхэбэринүүдые хэрэг ... бэелүүлхэ хэрэгтэ хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд эдэбхи... хабаадалсана, саашадаашье хабаадалсахаар бэлэн. Совет ... эрэлдүйн һайн һайханиие, мүнөөнэй байгуулхы эршэтэ ... тэдэнэй һанал болон һанамжа дурадхалнуудые газетэ ба ...нууд хуудаһануудтаа тунхаглажа байдаг.

...үүлэй жэлнүүдтэ орон доторнай хэблэгдэдэг газетэ, журнал... ... тоо нилээд олошороо. Мүнөө 7000 шахуу газетэ, 6 мянгаад ... хамта дээрээ 300 миллион шахуу хэһэгээр хэблэгдэн гара... ... Буряад орондо республиканска гурбан, аймагуудай 18, ... тоото барламал ба ханын газетэнүүд гарана. Тиихэдэ «Бай... «Агитаторай блокнот» гэжэ журналнууд хоёр хэлэн дээрэ ... Он жэлэй ошохо бүри республикын газетэ ба журнал... олон хэһэгээр хэблэгдэдэг болоно, ажалша арадай анхарал ... татана.

...шевик хэблэлэй буряад хэлэн дээрэ гаража эхилһээр, «Буряад үнэн» газетын түрүүшын номерой гараһаар 50 жэл ... оной декабрь һарада гүйсэхэнь. Энэ хадаа республикын ...үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ба хүдэлмэришэн бэшэгшэ... ...тэнүүдэй олониитэ туһалагшад болон уншагшадай һайн... ...но. Энэ һайндэртэ бэлдэлгэ мүнөө эхилэнхэй.

...тэ ба журнал уншалга хадаа хүн бүхэнэй үдэр бүриин ... болоһоор үнинэй. Инженер гү, али хонишоной, багша гү, али ...шанай, врач гү, али адуушанай бүлэ хэдэн олон ондоо газетэ ... журнал захин абадаг болонхой. Тэдэнэй тоодо политическэ, ... тухай шэглэлтэй, газетэшье, журналшье байха. Һүүлэй хэдэн ... турша соо «Правда», «Советская Россия», «Комсомольская ...» газетэнүүдые, мүн «Коммунист», «Политическое самооб...ние» журналнуудые захин абагшадай тоо нилээд олошороо, ...най республика дотор хэблэгдэдэг газетэ ба журналнууд ... гарадаг болоно байнхай. Эдэ бүгэдэ арад зоной политиче... ... ажалай эдэбхи үүсхэлэй улам хүгжэжэ, тэдэнэй һуудал бай... бүри һайжаржа байһанай эли тодо гэршэ болоно бшуу.

... тараалга богонихон болзорто үнгэргэгдэхэ тон ехэ ... шанартай хүдэлмэри болоно. Ушар иимэһээ тэрэниие эмхи... ...гээр үнгэргэхэ шухала. Хүдэлмэришэн, колхозой гэшүүн, ... багша бүхэн өөрынгөө дуратай, өөртөө хэрэгтэй газетэ ба ... захиха болоно. Тиимэһээ тэдэнэй энэ эрилтэ гүйсэд хан... ...эрэгтэй. Хэблэл тараалгые эмхитэйгээр, богонихон бол... ... үнгэргэхын тула партийна, комсомолой организацинууд оло... арад зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри һайжаруулха.

... талаар Захааминай аймагта һайн дүршэл бии болонхой, ... тараалгын эхилхын урдахана партийна организацинуудай ...нарай, хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын ... КПСС-эй райкомдо зарлагдажа, энэ хүдэлмэриие үн... ...хэмжээнүүд хараалагдадаг, харюусалгата нюурнууд толи... ... байна. Тэрэ харюусалгата хүнүүдынь хэблэлдэ захил абал... ... асуудалаар үдэр бүри һонирхожо, хинан шал... ... байдаг. «Союзпечатиин» аймагай агентствын хүдэлмэри... ... нютаг бүхэнһөө таба табан хоногтоо мэдээсэл абаад, КПСС-... ...комдо дамжуулжа байдаг заншалтай. Тиимэл хадаа хэблэл ... энэ аймагта эмхитэйгээр үнгэржэ, жэл бүри аймагта ажа... ... 1000 хүн бүхэндэ 1000-һаа үлүүтэй хэһэг газетэ, журнал ... байна. Захааминай аймагай ажалшад буряад хэлэн дээ... ...гдэдэг журнал ба газетэнүүдые илангаяа олоор абадаг.

...тэ ба журналнуудта захил абалгын үедэ хэлхеэ холбооной ...рилэгшэдэй, ниитын хэблэл тараагшадай үүргэ тон ехэ. ... захил хэгшэдтэй үдэр бүри шахуу уулзадаг туладаа хэн ...зетэ, журнал абаха, уншаха дуратайб гэжэ һайса мэдэнэ ... Тиимэһээ тэдэнэр уншагшадай энэ эрилтые хараадаа абажа, ... захил абалгые саг болзортонь, ямаршье һаадгүйгөөр үн... ... оролдохо ёһотой.

...шье ажалшадай захиһан газетэ, журналнуудай саг бол... «Айл бүхэндэ — газетэ, журнал» гэһэн уряа доро хэблэл ...ын хүдэлмэриие үнгэргэлгэ хадаа партийна, комсомолой ...цинуудай мүнөөдэрэй шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

ХУРДАНДАА ОРОО

Хазагай-Шэнэһэнһээ зүүн тээхэнэ оршодог Жалгын полевой станда хүрэжэ ерэхэдэмнай. техник-наладчигаар хүдэлдэг Дамба Намсараевич Бандеев «СК-4» комбайнай хедер заһабарилжа һаяхан лэ дүүргээд, хажуудань гааһаяа баалюулжа һууба.

— Бороотой жэлдэ бог ногоонууд ехээр ургажа, хедерэй далбага гэсэнгүй эблэрнэ. Яаба хээбэшье али бүхы арга шадалаараа бололсожо, хуряалгаяа түргэнөөр ябуулха гэжэ оролдожо байнабди, юрэдөө иимэ хүндэ хуряалга һая наашадаа үзэһэнөө һананагүйб,— гээд тэрэ манай асуудалда харюусаа.

Нээрээшье, үни пенсидэ гараашье һаа, энэ үбгэн бүхы наһаараа механизатор ябаһан хүн хадаа, илангаяа хуряалгын хүндөөр ябажа байхые харахадаа, гэртээ тэсэжэ һуугаагүй, харин эгээл харюусалгатай үүргэ даажа абаад, оролдожо байһыень харахада баясахаар лэ байба даа.

Ара газарай тарян хэды оройтожо эдеэшэдэгшье һаа, һүүлэй хэдэхэн үдэрэй наранда эли бодо хубилжа, һаяхана болотор ногоон хүхэ байһанаа, мүнөө бүхы дээрээ шарлан үзэгдэнэ. Хуряалгын хүдэлмэри бүхы хүсөөр орьёлшоһон, комбайн, машинын хүнхинөөн тала дайда таһалгаряагүй зэдэлүүлнэ.

Бүхын һарьдагай ара талынь хормой даран оршоһон Сарам, Үлэнтэ, Сагаан-Хошуун, Тудхал, Жалга, Тоодхо гэдэг нэрэтэй үргэн ехэ полинууд нэмжын шарлажа, нэгэ жэгдэ эдеэшэһэн тарияаниинь мүнөө урда хадаһаа бууһан жабарта халюуран долгилно. Энэмнай Саяанай совхозой хоёрдохи отделениин тарялан гээшэл даа.

Хуряалгын хүдэлмэри эхилһээр 8—9 үдэр үнгэрбэшье һаа, комбайнууд оройдоол 5 үдэр сооһоно хүдэлгэгдөөд байна. Энээхэн хугасаа соо 290 гектар шэниисэ, 50 гектар горох амяарлан хадагдаа. Үшөө 220 гектар шэниисэ, 60 гектар обёос сэхэ хадагдан абтаа. Энэмнай яһала һайн дүн болоно. Эдэ үдэрнүүдтэ хүдэлгэгдэһэн комбайн бүхэн үдэртэ 17,7 гектар таряа хадана. Тиихэдэ зарим түрүү комбайнернууд Дамба Шарханов, Даша-Нима Тыкшеев гэгшэд үдэрэй туршада 25 гектар хуряажа гарадаг байха юм.

Эндэхи комбайнернууд булта шахуу хуушанай, дүршэлтэй механизаторнууд тула сагай уларилай хэды хүндэшье һаань, машина техникээ эрхим һайнаар ябуулжа, наратай сэлмэг үдэрнүүдэй час бүхэниие гүйсэд хэрэглэжэ шадана. Гэхэтэй хамта хуряалгын хүдэлмэри гансал эрхим гэһэн шанартайгаар хэгдэнэ. Мүнөө гектар бүриһөө дунда зэргээр 12 центнер ороһон сохигдоно. Жэлэй эрхэ байдалаар бодоходо, таряанай иимэ ургаса муу бэшэ гэжэ тоологдоно.

Хэрбээ энэ отделени бүхыдөө 1350 гектар таряа хуряаха байбал, мүнөө хахад шахуу хубииень дүүргэжэ ябана. Һаяхан отделениин механизаторнууд Борьёогой совхозой механизаторнуудай социалис уялга зүбшэн хэлсэхэ зуураа, таряа хуряалгаяа сентябриин 25 болотор сүм дүүргэхэ гэжэ шиидхээ.

Ш. БАЙМИНОВ.

ЭЛБЭГ ТАРЯА—ЭХЭ ОРОНДОО

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ республикымнай колхоз, совхозууд Эхэ орондоо бүхыдөө 75000 тонно ороһо таряа худалдаха түсэбтэй, нэмэлтэ даабаритай юм. Байгша оной сентябриин 21-нэй мэдээгээр гүрэнэй амбаарта 44153 тонно тарян тушаагдажа, түсэбтэ даабари 59 процент дүүргэгдээ.

Аймагууд	Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр
Бэшүүрэй	75
Зэдын	39
Загарайн	90
Захааминай	1
Кабанскын	115
Хэжэнгын	36
Хяагтын	59
Мухар-Шэбэрэй	55
Прибайкалиин	83
Сэлэнгын	75
Түнхэнэй	61
Улаан-Үдын	96
Хориин	01

АРГА БОЛОМЖОЁО ГҮЙСЭД ХЭРЭГЛЭНЭ

Намар боложо, үбһэ ногооной хагдарха үе сагай ойртожо байгаашье һаань, «Улаан Аха» колхозой орхигдоһон булан тохойн, шугы бургааһанай заха, үзүүр ухашалан сабшаһан лэ зандаа. Хонишон П. Папаев, Н. Тагланов гэгшэд Түхэреэн Тала гэжэ газарта үбһэ бэлэдхэжэ байна.

Тиихэдэ хонишон Е. С. Будаев бүлэтэеэ мүн үбһэ бэлэдхэлгэдэ хүдэлжэ байһаар. Элэнтэй хамта дала гаран наһатай Долгор Допохинова хүдэлэлсэжэ байдаг юм. Энэ нүхэрнай үндэр наһатай болобошье, хамтын ажалда өөрынгөө дураар ябажа байдаг. Долгор хүгшөөдэй мүнөөшье үбһэ сабшаха, һэлихэ талаар хэнһээшье дутахагүй ажаллана.

Хабарай хагсууда шарга үбһэнһөө байха, асашье үбһэнэй олдохонь бэрхэтэй саг болодог гэжэ эндэхи малшад һайн мэдэрнэ. Тиимэһээ тэдэнэр үбһэ ногооной үшөө хагдараагүйдэ бии байгаа арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэхые оролдоно.

Д. ДУГАРОВ.
Ахын аймаг.



ЭНЭ зураг дээрэ Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой түрүү комбайнер комсомолец Анатолий Дёминиие харанат. Ороһо таряа хадалгын, силос даралгын үедэ залуу механизатор Анатолий Демин халаанайнгаа даабариие холо үлүүлжэ, онсо шалгарна. Мүнөө тэрэ Агуу Октябриин 54-дэхи жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод ажаллажа байнхай.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

Нүхэр Л. И. Брежнев Югославиин Социалис Федеральна Республикада ошохоёо мордобо

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Югославиин Социалис Федеративна Республикын Президент, Югославиин Коммунистнуудай союзай Түрүүлэгшэ нүхэр Иосиф Броз Титын уряалаар хани ёһоор айлшалхын тула Белград ошохоёо сентябриин 22-то Москваһаа мордоо.

Нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таһагые дээгша нүхэр К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо нүхэр Н. Н. Родионов гэгшэд Югослави ошохоёо мордолсобо.

Внуковска аэродром дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые нүхэд Г. И. Воронов, В. В. Гришин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Б. П. Бугаев, В. В. Кузнецов, Г. С. Павлов, Г. Э. Цуканов, Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат С. К. Цвигун, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд К. М. Боголюбов, О. Б. Рахманин, мүн КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй МИД-эй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд үдэшэбэ.

СССР-тэ СФРЮ-гэй хэрэгүүдые саг зуура эрхилжэ байһан этигэмжэтэ Т. Липковски, Югославиин посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд үдэшэгшэдэй дунда бии байгаа. (ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВ ФРАНЦИИН ЭЛШЭН САЙДТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев СССР-тэ байдаг Франциин элшэн сайд Р. Сейду гэгшые сентябриин 21-дэ урижа, хани ёһоор хөөрэлдөө.

Һаяар Л. И. Брежневэй Франци ороолгодо хабаатай асуудалнууд, тэрэшэлэн хоёр гүрэнэй хабаатай бусад асуудалнууд уулзалгын үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов хөөрэлдөөнэй үедэ байлсаа.

ОЛОН МИЛЛИОН ЗОНОЙ УНИВЕРСИТЕДҮҮД

Үнгэрэгшэ жэлдэ орон соомнай 26 мянган арадай университет ажаллаа. Тэдээндэ 5,5 миллион хүн һуралсаа. Научно-техническэ, хүдөө ажахын, хуули шэнжэлгын, соёл культурын, литература, искусствын университедүүд ехээр дэлгэрээ. Дурсаглаһан университедүүдтэ гурбан мянга шахуу багшанар зааһан байна. Тэдэнэрэй 30 мянганиинь эрдэмэй нэрэ зэргэнүүдтэй.

Эдэ тоо, баримтанууд арадай университедүүдэй түбэй соведэй президиумэй заседани дээрэ сентябриин 21-дэ хэлэгдээ. 1970—1971 оной һуралсалай жэлэй дүнгүүд, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые арадай университедүүдтэ бэелүүлхэ зорилгонууд тэрэ заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Арадай университедүүдтэ ябагшадай экономическа эрдэм дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай асуудал заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

„КОСМОС-439" НИИДЭЖЭ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Газарые тойрон дабшаха «Космос-439» гэдэг хэмэл одон Советскэ Союзһаа 1971 оной сентябриин 21-дэ табигдаа. Одоной борто дээрэ научна аппаратура тодхогдонхой. Тэрэнь замбуулинай дайдые шэнжэлжэ үргэлжэлхэ юм.

Научна аппаратураһаа гадна, хэмэл одондо радиопередатчик, хэмэл одоной дабшасые хэмжэхэ радиосистемэ, приборнуудай, научно-аппаратурын ямараар хүдэлһыень Газар тээшэ мэдээсэхэ радиотелеметрическэ системэ тодхоотой.

Хэмэл одон дээрэхи аппаратура һаадгүй һайнаар хүдэлнэ. Ороһон мэдээнүүд шэнжэлэгдэжэ байна.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ НЭЭГДЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК. Сентябриин 21. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVI сесси эндэ нээгдээ.

Сесси декабриин 21 хүрэтэр үргэлжэлхэ юм. Даб дээрэ 109 асуудал зүбшэн хэлсэгдэхээр хараалагдана, энэ сесси ООН-ой түүхэ соо эгээл олон асуудал зүбшэн хэлсэхэ байна. Түс сесси эб найрамдал бэхижүүлхэ, уласхоорондын аюулгүй байдал хангаха шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ юм. Советскэ Союзай үүсхэлээр сессиин зүбшэхэ зүйлдэ буу зэбсэг хуряалгаар Бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай асуудал табигдаа. Буу зэбсэг хуряалгаар Советскэ Союзай дэбжүүлһэн шэнэ үүсхэл үргэн ниитэ зоной анхарал татажа, ООН-ой Генеральна секретарь У Танай зүгһөө ехэ сэгнэлтэ абаа.

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ҮЕ

...дын аймагай Ленинэй ... колхозой түб — Ехэ... ...гол үйлсөөр үглөөнэй ... урилдан, хүн ... хойшоо яаралтайгаар ... Тэрэньшье ойлгосотой ... Тэжээл бэлэдхэлгын, ... хуряалгын эгээл ха... ... үе ха юм. Тиимэһээ ... час бүхэниие гүй... ... хэрэглэхэ гэжэ эн... ... оролдоно.

... 8 час. Хартаабха ... дээрэ хүлгөөтэйхэн ... хартаабха илгадаг маши... Павел Иванов, Тимофей ... шофернуудаа хүдэлгэбэ. ... морин тэргэтэй хү... хартаабха зөөдэг машинанууд — бултадаа пэгэдэхэдээ, үглөөнэй агаарые алтай зохидоор сууряатуулан, ажалай симфони шэнгеэр оршон тойрониие зэдэлүүлжэ байба. Эндэхи хүдэлмэришэдтэй арбаадшье үгэ андалдажа үрдеэгүй байтарнай, ашаа зөөдэг «Газ-51» хүрэжэ ерэбэ. Городой 4-дэхи автотранспортна предприятиин жолоошон Тамара Шовдра кабина сооһоо бултайжа хараад:

— Хаанаһаа хартаабха ашаха гээшэбиб? — гэбэ.

Пунктые даагша Пётр Ковалев:

— Поли дээрэһээ абаашагты: Мэшээг соо хэгдэһэн хартаабха ашаха зоншье байха, — гэжэ захирба. Уданшьегүй үшөө хоёр-гурбан машина хойно хойноһоо һубарилдан ерээд, тооһо бурьюулһаар поли тээшэ арилшана. Ургаса таряа хуряалгын үедэ колхоздо туһалхаяа ерэһэн түс авто-ажахын жолоошод ороһо, хартаабха, овощ город руу зөөжэ, гүрэндэ тушаана бшуу.

Эндэхи хартаабха илгадаг пунктда хамта дээрээ 20 гаран хүн ажаллана. Тракториснууд Кирилл Ивлев Григорий Назаров хоёр сомоотой хартаабхаһаа «шанагаараа» удхаад, хартаабха илгадаг машинада асаржа үгэнэ. Улаан-Үдын медицинскэ училищиин студентнүүд түс пунктын гол хүдэлмэри дүүргэнэ. «Студентнүүднай хоёр халаан соо, эмхи гуримтайгаар ажалланал даа, — гэжэ овощ ургуулагшадай бригадын тоо бүридхэгшэ Степан Сластин магтана.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй ургаса гүрэндэ тушааха түсэб дүүргэлхын түлөө тэмсэл түлэг дундаал.

С. ОЧИРОВ.

КПСС-эй обкомдо, республикын Министрнүүдэй Соведтэ

МАЛ АЖАЛЫЕ, ШУБУУ ҮСХЭБЭРИЛГЫЕ ПРОМЫШЛЕННА АРГААР ХҮГЖӨӨХЭ ТУХАЙ

... жэлнүүдтэ хүдөө ажа... үйлэдбэриие саашадань түс... шэглэлтэй болгохо, томо фер... байгуулха талаар зарим ... хүдэлмэри хэгдээ гэжэ ... обком, республикын Ми... ...нүүдэй Совет һаяхан абаһан ... доторо тэмдэглэһэн бай... ... тустаа үхэр, гахай, шу... ...бэрилхэ шэглэлтэй хэ... ... ажахынууд бии болоо, ... томо фабриканууд ба... ... малай типовой байрануу... ...рилга үргэдхэгдөө. Хүдөө ... электрын хүсэ хэрэглэл... ..., ажал ехэтэй хүдэл... ... илангаяа малай фермэнүүд ... оруулагдажа байнхай.

...оз, совхозуудай материаль... ...ческэ хүсые бэхижүүл..., хүдөө ажахын үйлэдбэриин ...ческэ хэмжээнэй бүхы та... ... дээшэлһэнэй ашаар хүдөө ... продуктнууд ехээр аб... болоно, ажалай бүтээсэ ур... үйлэдбэриин ашаг үрэ ехэд... ... бшуу. Республикын кол... совхозууд үнгэрһэн табан ... хүдөө ажахын продуктнуу... гүрэндэ тушааха, худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлээ һэн.

Колхоз, совхозуудай мүнөө үеын байдалые хараад үзэхэдэ, тэдэнэр шэнэ табан жэлдэ мал ажалаа тусхай шэглэлтэйгээр хүгжөөхэ, томо фермэнүүдые, комплекснуудые байгуулха дүүрэн аргатай байна. Илангаяа гахай, шубуу үсхэбэрилгые, һаалиин фермэнүүдые, үхэрнүүдые шахан таргалуулха, үсхэбэрилгэдэ үлөөгдэхэ һайн үүлтэрэй тугал, буруунуудые харууһалха томо фермэнүүдые промышленна үндэһэ һуури дээрэ табиха хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдаха ушартай. Тиигэжэ хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудта мүнөө үе сагай түрүү техникэ болон технологи хэрэглэгдэхэ жэшээтэй.

Саашадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүгжэлтые хурдадхаха, тэрэнэй ашаг үрэ үгэлгые дээшэлүүлхэ зорилгоор партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет энэ жэлдэ хоёр шухала тогтоол абаһан байна. Тэрэнэй ёһоор КПСС-эй обкомой бюро болон республикын Министрнүүдэй Совет һаяхан абаһан тогтоол доторoo Буряад ороной гоо хүдөө ажахын үйлэдбэриие тусхай шэглэлтэй болгохо, мал ажалые промышленна һуури дээрэ табиха тушаа тодорхой хэмжээнүүдые хараалаа.

1971—1975 онуудта бии байгаа шубуунай фабриканууд үргэдхэгдэхэ, гахай үсхэбэрилхэ шэнэ комплекснууд байгуулагдаха, һаалиин болон мяхалиг үнеэдэй томо, үргэлжэдөө оньһожоруулагдаһан фермэнүүд эмхидхэгдэхэ юм. Жэшээнь, энэ үедэ Түнхэнэй аймагай «Сибиряк», Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозуудта, Кабанскын аймагай Байгалай совхоздо, Зэдын аймагай Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо түс тустаа 800 үнеэдэй харууһалагдаха һаалиин томо фермэнүүд баригдажа дүүрэхэ байна. Мүн 400 үнеэдэй томо фермын байранууд Эрхирэгэй совхоздо, Зэдын аймагай «Коммунизм», Бэшүүрэй аймагай «Рассвет», Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм», «Улаан Оронго», Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, Сэлэнгын аймагай Ленинэй, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозуудта, Загарайн аймагай Онохойн совхоздо болон бусад ажахынуудта, хамта 22 колхоз, совхоздо бүтээгдэхэ хараатай.

Гадна мяханай фермын 600 үхэрэй байха типовой байранууд Яруунын аймагай «Дружба», «Победа», «Коммунизм» колхозуудта, Хоринин, Туранай, Хүрбын, Санагын, «Комсомольский», Бодоной, Тайлсын, Бодонгуудай, Хориин совхозуудта баригдаха байна.

300 үхэр нэгэн доро шахан таргалуулха байра Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхоздо түхеэрэгдэхэ юм.

Сотниковско шубуунай фабрика 250 мянган тахяа барихаар үргэдхэгдэхэ. «Пригородный» совхоздо 270 мянган шубуу, Кабанскын совхоздо 1,2 миллион нугаһанай шэнэ комплекс, город шадар жэлдээ 2 миллион бройлер үгэхэ шубуунай комплекс, Түнхэнэй «Сибиряк» колхоздо 20 мянган тахяагай фермэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 280 мянган галуунай комплекс бүтээгдэхэ байна.

Һаалиин болон мяханай малай томо фермэнүүдэй, жэлдээ 24 мянган гахай шахан таргалуулха Прибайкалиин комплекс барилга республикын Хүдөө ажахын министерствэдэ даалгагдаа.

Эдэ томо комплекснуудай баригдаха ажахынуудта малые хүсэд һайн тэжээлээр хангаха, сенаж болон силос ехээр бэлэдхэхэ, витамин элбэгтэй ногооной гурил гаргаха, тэжээлэй холисо үрил мэтээр бэлдэхэ тухай хэмжээнүүд хараалагдажа, тэрэниие бэелүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдажа эхилхэ ушартай. Мүн эдэ томо фермэнүүдтэ, комплекснуудта тэжээл бэлдэхэ, мал эдеэлүүлхэ түрүү технологи нэбтэрүүлхэ эрилтэ табигдана.

Баригдахаар хараалагдаһан фермэнүүдэй хүдэлмэри оньһожоруулха, автомат арга хэрэглэхэдэ, вентиляци тодхоходоо, шухала түхеэрэлгэнүүдые республикын промышленна предприятинуудта бүтээхэ тухай тэрэ тогтоол дотор хараалагданхай.

Мяханай мал, гахай ба шубуу үсхэбэрилгые тусхай шэглэлтэйгээр хүгжөөхэ. Хони, яма дые бүри олоор үсхэжэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ.

КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдһээ

ХАДАЛИГ НЮТАГУУДТА ХОНИД ҮДЭХЭ

ТАБАН ХУШУУ мал соо эгээ ашатай, олзотойнь хонин гэхэдэ, алдуу болохогүй. Торгон нооһонһоо гадна, хонин амтатай зөөлэн мяха үгэнэ. Хонид тала губидашье, хада ууладашье үдэнэ. Казахстанай, Россин урда зүгэй, мүн Алтайн хизаар болон Забайкалиин тала губидашье, Памир — Тянь-Шаниин, Алтай — Саланай, Кавказ — Ураалай хада ууланuудташье хонин һүрэгүүдэй хушууран бэлшэжэ ябахые харахат.

Эгээл тиимэһээ хадалиг нютагтай манай Захааминай аймагай колхоз, совхозууд саашадаа хони үсхэбэрилгээ эрид түргэнөөр хүгжөөхэ зорилго урдаа табиба. Жэшээлхэдэ, шэнэ табан жэлэй туршада манай аймаг гүрэндэ нооһо худалдалгаяа 40 процентээр, хониной мяха — 24 процентээр дээшэлүүлхэ ёһотой. Энээнэй тулада хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулхатаяа хамта үүлтэрыень һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха юм.

Гол түлэб эбэртэ бодо мал үсхэбэрилдэг тула даа манай колхоз, совхозууд хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ һаналаа табидаггүй байһан. 20 гаран жэлэй туршада нарин нооһотой меринос үүлтэрэй хусанууд һүрэгтэ табигдажа, хонид нарин, нарибтар нооһотой болонхой. Теэд бииратай нооһо үгэнэгүй, бэеэр баганууд. Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада хонин бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр оройдоол 2,3 килограмм нооһо хайшалһан, 30—32 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ худалдагдаһан байна. Наймадахи табан жэлэй туршада хонин бүриһөө нооһо хайшалалга оройдоол 200 граммаар нэмээ.

Үүлтэр һайжаруулгын хүдэлмэридэ анхарал табигдадаггүй байһаниинь юун дээрэһээ элирнэб гэхэдэ, республикын бусад аймагуудта үни холын хэрэглэгдэдэг болоһон хонидые искусственнаар үрэжүүлхэ арга мүнөө жэл болотор нэбтэрүүлэгдээдүй байһан. Бэеэр бага, оройдоол 4—5 килограмм нооһо үгэдэг хусануудые һүрэгтэ табихада, хонидой үүлтэр һайжархашье ушарынь үгы. Аймагай колхоз, совхозуудта мүнөө бии байһан 720 гаран хусанууд соо 10 килограмм нооһо үгэдэгүүд үгы шахуу.

Эгээл тиимэһээ шэнэ табан жэлдэ хонидой үүлтэр һайжаруулха, энээнэй тулада тон түрүүлэн, искусственнаар үрэжүүлхэ аргые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ онсо шухала анхаралаа хандуулжа байнабди. Энэ түрүү арга хэрэглэжэ захалһан түрүүшын жэлдэ зарим хонидпай искусственнаар үрэжүүлэгдэхэ зэргэтэй. Аймаг дотор искусственна үрэжүүлгын 19 пункт түхеэрэгдээ. Техник-үрэжүүлэгшэнэрэй курсада 20 хүн һургагдаһан байна. Теэд зарим ажахыда энэ шухала хэрэгтэ хайша хэрэг хандаха, ёһо дүүргэхэ баримтанууд үзэгдэнэ. «Красный Октябрь» колхоздо түхеэрэгдэһэн 4 пунктые шалгахада, нэгэниинь шье ажаллахаар бэлэн бэшэ байба. Искусственнаар үрэжүүлгэ хэгдэхэ һэн 1—2-дохи классай зарим отарануудта хуса табижархиһан баримтануудшье элирээ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Сагаан-Шулуута гэжэ газарта зуһажа байһан нүхэр Баргуевай отарада искусственнаар үрэжүүлгэ хэгдэхэ гэһэн аад, һүрэгтэ хусанууд ниилүүлэгдэһэн байба. Мүн «Красный Октябрь» колхоздо иимэ ушарнууд үзэгдөө. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, зарим хонишод шэнэ аргые һэжэглэдэг, найдадаггүй байна. Нигэхэдэнь колхозуудай мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд шэнэ аргын һайн найдамтай байһан тухай хонишодтоо һайнаар ойлгуулдаггүй, саг дары хэмжээ абадаггүй байха юм. Мүн зарим пунктнуудаа саг соонь нээнгүй, искусственнаар үрэжүүлгын хүдэлмэриие захалангүй, ажалаа унжагайруулжа байдаг баримтанууд бии.

Арбаад жэлэй саана искусственнаар үрэжүүлхэ аргые нэбтэрүүлхэ һэдэлгэ хэгдэһэн аад, энэ мэтээр эмхи гуримаа алдаһанһаа болоно, мүртэй үрэ дүй түйлагдаагүй, миил шэнэ, түрүү аргые гутааһан хэрэг болоод дүүрээ һэн. Түрүүшын жэлһээ искусственна үрэжүүлгэ хэрэглэхэ заабаринууд тон наринаар сахигдаха зэргэтэй. Мүнөө аймагай ажахынуудта хонидые ороондо оруулха, искусственнаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри хаа хаанагүй захалаад, түлэг дунда ябажа байна. Энэ шухала кампаниие һарын болзор соо, шанар һайнтайгаар түгэсхэхэ хэрэгтэй.

ЭНЭ ТАБАН жэлэй туршада хони үсхэбэрилгээ эрид хүгжөөхын тулада элбэг тэжээл бэлэдхэдэг болохо, хонидой үбэлжөөнэйшье, зунайшье бэлшээринүүдые зүбөөр хубаарилха шухала. Сабшалан, таряалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар шухала хэмжээ ябуулганууд хараалагдаад, амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Малай тэжээлэй асуудал ойрын жэлнүүдтэ эсэслэн шиидхэгдэхэ.

Үбэлэй сагта үбһэ тэжээлээр дутамаг байдаг, зун, намарай сагта хүсэд һайнаар таргалуулдаггүй ушарһаа хони, хурьгадай үхэл гарза олон, хонид олоороо һубайрна. Нарай түлэй гарзалалгаһаа, хонидой һубайралгаһаа боложо эхэ хонидой дүрбэнэй нэгэ хубиһаань шахуу хурьган абтанагүй. Мүнөө жэлдэ хонин бүриһөө түл абажа шадаа һаа, 4000 гаран хурьгад үлүү абтаха бэлэй.

Байгша ондо хамта 41 отараһаа оройдоол 13-ниинь 100 эхэ хонин бүриин 90-һээ дээшэ хурьга түлжүүлһэн байна. Илангаяа «Коммунизмын зам», «Дружба» колхозууд, Далахайн совхоз хурьгадаа олоорнь гарзалуулна.

Хурьга үсөөнөөр абадаг байһанай гол шалтагаанууд гэхэдэ, эдэ хонид һайн хүшэтэй, тарганаар байлгагданагүй. Олон ажахынууд хурьгадаа саг соонь эхэһээ һалгаадаггүй, тиимэһээ тэдэнээ хүшэ һулатайгаар ороондо оруулна. Тингэхэдэнь олоороо һубайрна. Мүн туранхай хонид үлбэр һула хурьга гаргана, хурьгаяа садхаанагүй. Эндэһээ — үхэл гарза, үлбэртэлгэ, үбшэлгэ. Мүн олон ажахынууд хонидой типовой һайн байра хомортой. Уйтан, хүйтэн, ниигтэй, шэнхэгтэй байрада байһан хурьгадай үбшэлдэг, гарзалдаг байһаниинь мэдээжэ. Мүн үбэлэй һарануудта хонидой олоороо хурьгалжа байха үедэ отарануудта сакманщигуудаар ажаллаха хүнүүд саг соогоо эльгээгдэнгүй, ехэ тухашаралган болодог, нарай хурьгадаа муудуулдаг.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, манай аймагай колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэнэр, зооветеринарна мэргэжэлтэд, бүхы хонишод хони үсхэбэрилгээ үндэһөөрнь шэнэдхэн һайжаруулжа, мал ажалайнгаа энэ һалбариие үнэхөөр олзо ехэтэй болгохо зэргэтэйбди. Мүнөө дээрээ хони үсхэбэрилгын ахир байгаашье һаань, аймагай колхоз, совхозуудай мүнгэн олзо доходой гурбанай нэгэ хуби шахуунь хонидһоо ороно. Зарим ажахынууд, жэшээлхэдэ, Ленинэй, XXII партсъездын нэрэмжэтэ, «Красный Октябрь» колхозууд бүхы олзо доходойнгоо хахадһаа ехэнхиие хони үсхэбэрилгэһөө оруулна.

ХОНИН гээшэ тала газарта таарадаг мал, хадалиг газарта үдэхөөр муу гэһэн һанамжа буруу гэжэ ороной хадалиг нютагуудай түрүү ажахынуудай дүй дүршэл харуулна. Холошье ошолтогүй, манай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Хуртагын отделениинхид жэлһээ жэлдэ хурьга олоор абана, ехэ нооһо хайшална. Мүнөө жэл эхэ хонидой 4 отарань 100 эхэ хонин бүриһөө 90-һээ дээшэ хурьга абаа. Аймаг соо гансаараа 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаһан түрүү хонишон Николай Юмчинов ерэхэ жэлдэ баһал хонин бүриһөө хурьга абаха зорилготой. Һая боложо үнгэрһэн аймагай хонишодой зүблөөн дээрэ тэрэ үгэ хэлэхэ зуураа, ерэхэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлхэ уялга абаад, хүршэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон нүхэр Манжихановые социалис мүрысөөндэ уряа.

Тус колхоздо, тусхайлбал, Хуртагын отделенидэ хонишодой дунда социалис мүрысөөн һайнаар, аша нүлөө ехэтэйгээр эмхидхэгдэдэг гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ отделениин Владимир Дондоковой даадаг отарынхид байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 92 хурьга түлжүүлхэ зуураа, хонин бүриһөө 3 килограмм 330 грамм нооһо хайшалаа, хурьгадаа дунда зэргээр 26 килограмм шэгнүүртэй, төмөнүүдаар эхэһээнь һалгаагаа. Хамта 15 центнер 85 килограмм нооһо хайшалха түсэбтэй байһан аад, 18 центнер 31 килограммда хүргөө.

Энэ отделениин хонишод ягаад һайн амжалта түйланаб гэжэ ажаглахада, хонидоо һайнаар таргалуулдаг, хүшэлүүлдэг заншалтай. Жэшээлхэдэ, Николай Юмчинов зундаа 3—4 газар нүүжэ, хонидоо хүхэ ногооной һормондо таргалуулдаг. Мүн эндэхи бэшэшье отарануудай хонишод тиигэдэг байна. Эндэхид ерэхэ жэлдэ бүхы отделенеэрээ 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай.

Мүнөө зорилго юуб гэхэдэ, хараалһан хэмжээ ябуулгануудайнгаа ёһоор, хонидоо саг соонь, шанар һайнтайгаар ороондо оруулжа, олонхиинень искусственнаар үрэжүүлжэ, намарай һэрюундэ һайса таргалуулха, хүхэ ногоондо абаһан хүшыень бүри шангадхаха байнабди.

Оролдосотойгоор ажаллабал, шэнэ табан жэлэй туршада хада ууланuудайнгаа үбэр, бооринуудай бэлшээринүүдые хонин һүрэгүүдээр бүрхөөжэ, гүрэндөө хөөбэр һайхан нооһо, хониной тарган мяха хэдэн хуби үлүүгээр худалдадаг боложо шадахабди.

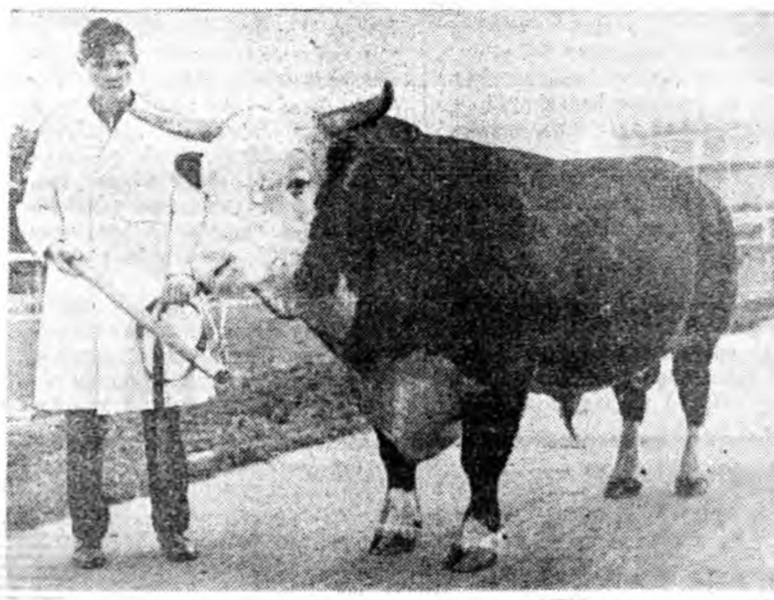
С. БАНЗАРАКЦАЕВ,
Захааминай аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин главна зоотехник.



МОСКВА. Ороноймнай түрүү ажахынууд эрхим һайн үүлтэртэ малнуудаа СССР-эй Арадай ажахын түйлалтануудай выставкын эбэртэ бодо малнуудай павильондо табижа харуулба.

Зураг дээрэ: Черниговскэ областиин Прилукска районой «10 лет Октября» колхозой һаалишан И. Е. Ходак Мальвина гэжэ нэрэтэй үнеэ олондо харуулжа байна. 300 үдэрэй туршада һаахадань, 14431 килограмм һү үгөө. Һүнэйнь тоһолиг 3,94 процент.

СССР-эй ВДНХ-да



МОСКВА. Манай ороной эрхим түрүү ажахынууд мяхалиг, ехэ һү үгэдэг үхэр мал выставкэдэ табижа, тэндэ орожо харагшадые һонирхуулхаһаа гадна, медальнуудта хүртэһэн байха юм.

Зураг дээрэ: Карагандагай областиин «Просторненский» гэжэ үүлтэртэ заводой малшан В. А. Райх казах үүлтэрэй малаан буха суглараагшадта харуулжа байна. Пушок гэжэ нэрэтэй энэ буха долоо наһатай. Шэгнүүрынь 1080 килограмм.



МОСКВА. Эрхим түрүү ажахынууд элдэб үүлтэрэй мал Арадай ажахын түйлалтануудай выставкэдэ асаржа харуулба. Эндэ асарагдаһан малнууд манай орондо малай үүлтэр һайжаруулгада ехэ анхарал хандуулагдажа байһыень гэршэлээ.

Зураг дээрэ: Киевскэ областиин «Большевик» колхозой һаалишан А. С. Болила Кава гэжэ нэрэтэй үнеэ харуулжа байна. 300 үдэрэй туршада һаахадань, 13624 килограмм һү үгөө. Һүнэйнь тоһолиг 4,29 процент.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАРГАН МАЛ ОЛЗОТО

Түрэл партиингаа XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, ниитынгээ хони, малай ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлэн, гүрэндэ һү, мяха, нооһо, үндэгэ тушааха талаар республикымнай ажахынуудай олон хүдэлмэрилэгшэд горитойхон ажал ябуулжа байнхай. Тиин һүүлэй жэлнүүдтэ гүрэндэ тушаагдаха хүдөө ажахын продуктнуудай шанар нилээд һайжараа.

Хэрбээ байгша оной түрүүшын хахад жэлэй дүнгүүдые нёдонлонойхитой сасуулан харахада, республикымнай ажахынуудай гүрэндэ тушааһан малай тус бүриин шэгнүүр 28 килограммаар, гахай 2 килограммаар, эрхим тарган үхэр 15 процентээр, хонин 72 процентээр, өөхэлиг гахай 51 процентээр дээшэлһэн байна. Тиихэдэ Сэлэнгын, Кабанскын, Прибайкалиин, Улаан-Үдын болон бусад аймагуудай колхоз, совхозууд дунда зэргээр тус бүрсэ 333—326 килограмм шэгнүүртэй мал гүрэндэ тушаагаа. Харин Захааминай аймагай ажахынуудай Эхэ орондоо худалдаһан малайнь 92,7 процентнь эрхим тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаһан байна.

Нимэ тобир тарган, бэеэр томо мал тушааһан ажахынууд урмашуулагдажа, горитойхон олзо доход оруулна. Хэрбээ эрхим тарган томо үхэрнүүдые олоор гүрэндэ тушаахадань, худалдаанайнь сэн эрид дээшэлжэ, мяха үйлэдбэрилгэнь нилээд ашаг ехэтэй болохо ушартай.

Эгээл мүнөө үедэ ажахынуудай бэлшээн таргалуулһан малаа гүрэндэ тушааха халуун хаһа түлэг эхилэнхэй. Тиин хүдөө ажахын продукци худалдан абалгын шанарые хинаха гүрэнэй инспекциин мүн Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын һаяхан үнгэргэһэн шалгалтын дүнгүүдые сорсолон харахада, зарим колхоз, совхозуудта усадхагдаагүй дутагдалнууд үшөөл ушарһан зандаа.

Гүрэнэй тушаан абалгын шанарта хүрэхэгүй, туранхай, шэгнүүр багатай мал худалдахагүй гэһэн эрилтын хэды табигдадагшье һаа, зарим аймагуудай колхоз, совхозууд хүсэд таргалаагүй, бэеэр, шэгнүүрээршье бага үхэрнүүдые тушаажа, горитойхон гарза гайда орожо байһаар. Тэдэнэй худалдаһан малай мяхаар мяханай промышленностиин предприятинууд эрхим шанартай продукци гаргаха аргагүйдэнэ. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор, Яруунын, Баргажанай, Зэдын, Сэлэнгын, Хориин, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынууд гүрэндэ тушаалгын шанарта хүрэхэгүй хони олоор худалдаһан байна.

Жэшээлбэл, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тушааһан 4749 хониной 47 процентнь дундаһаа доошо шэгнүүртэй, туранхайда сэгнэгдээ. Мүн тэрэл аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой худалдаһан хонид тус бүреэ оройдоол 32 килограммаар абтаһан байна. Тиихэдэ дундаһаа доошо тамиртай, туранхай хонидынь аяар 57 процент болоһон юм. Тэрэшэлэн Хориин аймагай Үдын совхозой, Сэ-

Совет орон доторнай

РОСТОВ-НА-ДОНУ.

Таганрогой дэргэдэхи Миусай талаан-сөөрэм хаагдажа дүүрэбэ. Загаһа барижа наймаалха ехэ бааза эндэ баригдажа байна. Эндэһээ жэл бүри 18 мянган центнер карп, толстолоб, сагаан амар гэжэ загаһад баригдаха.

ДОНЕЦК

Барилгашад Шебелинка — Ефремовкэ гэжэ участогта (Украинын ССР) табин модоной зайда соргонуудые татажа эхилээ. 1300 километрэй зайда газай шэнэ соргонууд татагдажа эхилбэ. Эдэ соргонууд мэдээжэ болоһон Шебелинэй уурхайһаа бүхы Украинаар татагдаха юм.

ТАЛЛИН

Эстонидо «Эста» гэжэ фирмэ ажаллажа эхилээ. Энэ фирмэ автомэбиляар городууд хоорондо ашаа шэрэлгэ эмхидхэдэг болонхой. Түүхэй эд, материал, түхеэрэлгэ шэрэхэ талаар промышленностьһаа абтадаг бүхы захилнууд энэ фирмэдэ ородог болохо.

АШХАБАД

Туркменистанай ажахынуудта ашаг шэмэ ехээр үгэдэг шэнэ үүлтэрэй хонид бии болоо. Шэнэ үүлтэрэй хонидые мал үсхэбэрилгын, ветеринариин талаар республикын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай эрдэмтэд Ашхабадай районой «Совет Туркменистан», «ТССР-эй 40 жэл» гэһэн колхозуудай мэргэжэлтэдтэй сугтаа бии болгоо. Эдэ хонид 4 килограмм хүрэтэр сагаан шэрүүбтэр нооһо, ехэ мяха, өөхэ үгэхэ юм.

ЭЛИСТА.

Выставкын шэнэ зал Хальмагай ниислэлдэ нээгдэбэ. Тэрээн соо Россин Федерациин уран зураашадай нилээд олон бүтээлнүүд табигданхай. Элистын хүн зон, Хальмагай ниислэлэй айлшад С. Герасимов, А. Пластов, В. Серов, Н. Томский болон бусад суута уран зураашадай бүтээлнүүдые ехэтэ һонирхон харана.

Сентябриин һүүл багаар нютагай уран зураашад болон скульпторнуудай бүтээлнүүд эндэ табигдажа, Федерациин уран зураашадай хүдэлмэринүүдтэй хамта харагшадай анхаралда дурадхагдаха байна.

Ф. ИВАНОВ.
(ТАСС).

БУЛТАДАА ОРОЛДОНОБДИ

Табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн үүсхэлые ороноймнай ажалшад халуунаар дэмжэнхэй. Һайн шанартай продукци улам ехээр бүтээн гаргахын тула хүн бүхэн тэмсэнэ, оролдоно. Түмэр хэрэгсэлнүүдые хэдэг Кировэй нэрэмжэтэ манай заводой коллектив мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байна. Эдэнэр түрэл партиин табиһан зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн зорилготойгоор, бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэн хүдэлхэ гэжэ эрмэлзэнэ.

Тииншьегүй яахаб даа. Шэнэ табан жэл соо ажалшадай байдал һуудалые улам һайжаруулха гэһэн гол зорилго партиин XXIV съезд дээрэ табигдаа бшуу. Энэнь тон лэ һайшаалтай байна. Энээнэй урманда улам габшагайгаар хүдэлхэ дуран хүрэнэ.

Бидэнэр арад зоной ажаһуудалдаа хэрэглэдэг кастрюли, алга, шанага, домбо гэхэ мэтын амһартануудые хэнэбди. Энэ амһартануудые олоор, һайн шанартайгаар хэхын тула манай коллектив яһала оролдоно.

Минии даадаг хэбэй участогта юһэн хүн хүдэлдэг. Эдэнэр юрын хабтагай түмэр абажа, оньһон станогуудай хүсөөр амһартанууды хэнэ. Энэмнай тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ ааб даа. Бүхы продукцияа голодоһогүйгөөр гаргаха ёһотой. Тиимэ эрилтэ хүдэлмэришэн бүхэнэй урда табигдана. Тэрэгүйгөөр хэрэгсэлэй түмэр ехээр гаргашалагдажа, ажахыда хохидол ушарха. Энээниие участогайнгаа хүдэлмэришэдтэ яһала ойлгуулнабди. Тэдэнэр түхеэрэлгэнүүдээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглан хүдэлхын тула хаба шадалаа яһала гаргана.

Залуу хүдэлмэришэн Александр Белоусов баян дүй дүршэлтэй болоһон. Хоёр жэлэй саана дунда һургуули дүүргээд, манай заводто хүдэлхөөр ерээ бэлэй. Һүбэлгэн ухаатай, ажаллаха дуратай һэн тула Александр бэлэхэнээр хэб хэдэг станогууд дээрэ хүдэлжэ һураһан юм. Тэрэ мүнөө 100, 125, 160 тонно хүсэтэй пресс дээрэ тэгшэ һайнаар хүдэлжэ, бүхы продукцияа эрхим шанартайгаар бүтээнэ. Сүлөө сагтаа электро гагнууршанай мэргэжэл шудалһан юм. Ямар нэгэ шалтагаанаар электро-гагнууршанай ажалдаа гараагүй һаань, Александр Белоусов тэрэниие һэлгэдэг. Участогаймнай хүдэлмэришэд Александрые «алтан гартай» хүн гээд хэлсэдэг. Тэрэнэй оролдолгоор бидэнэр һаадгүй хүдэлнэбди. Иимэ оролдосотой бэрхэ хүдэлмэришэд ажалдаа амжалта түйлаһан лэ байдаг. Александр Белоусов халаанайнгаа даабари ходоодоо 20—25 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, бэшэндээ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг.

Тэрэ һаяшаг найман час соо хэхэ хүдэлмэреэ долоон час соо хэдэг болохо гэһэн үүсхэл гаргаа. Энээнииень участогаймнай хүдэлмэришэд халуунаар дэмжэһэн байна. Тиин халаан бүриингөө даабари холо үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Энэ хүсэл эрмэлзэлээ бэелүүлжэ шаданашье.

Участогаймнай хүдэлмэришэд түхеэрэлгээ һайнаар ашаглажа, һүүлэй үедэ ажалайнгаа бүтээсые 5 процентээр дээшэлүүлһэн. Тиигэжэ найман һарын даабариһаа гадуур 42 тонно продукци бүтээн гаргаа. Мүн лэ юһэн тонно булад 1 мянган киловатт-час электроэнерги арьбалһан байха юм. Эдэнэр социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябаһаар. Түйлаһан амжалтануудаа саашадань улам арьбадхаха хэрэгтэ хүдэлмэришэднай ехэ анхарал табина. Тиигэжэ сентябрь һарын эхинһээ улам габшагайгаар хүдэлжэ, түрүүшын арбан үдэрэй даабариһаа гадуур гурбан тонно продукци бүтээн гаргаа.

Сентябрь һара соо манай участогай хүдэлмэришэд 69 тонно продукци гаргаха даабаритай. Эдэнэр 80 тонно продукци бүтээн гаргажа, 1 тонно булад арьбалхаар уялга абанхай. Энэшье зорилгоёо дүүргэжэ, Агууехэ Октябриин 54-дэхи жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтаха байһандань этигэмээр.

Людмила Орлова манаи участогта арбаад шахуу жэл хүдэлжэ, баһал баян дүршэлтэй болоһон хүн. Оньһон түхеэрэлгэнүүдтэ һайн харууһа хээд, саг болзор соонь тоһодоод, сэбэрлээд байбал,

ЭЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ
УНШАГТЫ:

Хүүшанай коммунистын амаршалга.

Эдиршүүл шүлэг бэшэнэ.

Залуу зохёолшын рассказ.



№ 25

МЭНДЭ АМАР, ЭДИР НҮХЭД!

Буряад үнэн газетэдэ «Хон-хо» гэжэ нэрэтэй хуудагардаг юм гэжэ дуулаад, баярлааб. Юуб гэхэдэ, газетэ hурагшадта hан хуудаhа гаргажа, гүнзэгы удха шанаржэ хэнэ гэжэ hананаб. Хүшанай коммунист хүн «Хонхоор» дамжуулан, эдир нүхэд, хөөрэлдэ hэм.

1928—1936 онуудта Бу-рондо хүдэлhэн хүм. Мү-жэл боложо Буряад айлшалбаб.

хугасаа соо республика тон ехэ хубилалтанууд байна. Тэдэнэй нэ-эрдэм соёлой хүгжэлтэ. зэргэтэй хоёр зуу га-тоологдоно. Дээдэ эр-үүлые тооложо бара-хаш. Дунда hургуу-дай тоо олошороо.

даа, Совет орон дотор үлые hурган хүмүү-асуудалда горитой ан-хандуулагдана. КПСС-эй съездын тогтоол дотор ниитын дунда hуралсал тухай хэлээтэй. Тэрэ hэдэхи табан жэлэй ху-бэелүүлэгдэхэ ёhотой.

гушан табан жэлэй дээдэ эрдэмтэй багшана-даража тоолохоор haa, мүнөө тад ондоо Би hаяхан Сэлэнгын ай-ябаа hэм. Ороhон лэ бүхы багшана-hаа олонхинь дээ-тэй.

болохолоороо, минии эдир нүхэд, таанарай ном гүнзэгыгөөр шудал-тула бүхы арга боломжо ханхай гээшэ ааб даа. hургуулида ном, дэб-гадна, техническэ хэрэг-элбэг болоо гээшэ.

хажуугаар Владимир Ленин, тэрэнэй шабинар революци хэхэдээ, хо-имэл зол жаргалта бай-гаха зорилготой байhан даа. Теэд революци тии-туйлагдаагүй гэжэ түүхэhээ мэдэнэт. Агуу-тябриин хубисхалай ила-манай орондо бэрхэ-үдэр хэды дахин ту-

дооод үзыт даа. Совет хаанта Россиhаа юун ? Хаанта Росси муу отой гэжэ бүхы дэл-дээрэ суурхаhан гүрэн Үшөө хажуугаарнь нэ-империалис дайнда ха-яр экономикоёо бү-hандаруулгаhан байгаа. 1917 оной револю-болоходо, hандаржа муу-даhан завод, фабриканууд, шахтанууд манда үлөө. Арадай ажахые hэргээжэ, оронойнгоо экономико хүгжөөхэ ябуулга хэжэ байтарнай, большевигүүдые үгы хэжэ, Россин капиталистнарта засагыень бусаажа үгэхэ hэдэлгэтэйгээр дэлхэйн империалистнар хамтаржа, залуухан Совет гүрэндэ добтолоо hэмнай. Тэдэнэр орон доторой дайсадые, революциие эсэргүүсэгшэдые, ондоогоор хэлэхэдэ, сагаантаниие зэбсэгжүүлэн большевигүүдэй, совет арадай урдаhаа тухираа.

«Социалис Эсэгэ оромнай аюулда ороод байна!» гэhэн уряатайгаар Ильич багша hаяхан засагаа абаhан арад зондоо хандахадань, ехэ багагүй революцияа хамгаалан бодоhон түүхэтэй.

Би тиихэдэ залуухан ябааб. Алас-Дурна зүгтэ Сучан нютагта hургуулида hуража байгаа hэм. Минии зол болоходоо, нэгэ багшамнай (А. Яременко) большевик хүн байгаа. Тэрэнэй ашаар би революционно үзэл бодолтой боложо, hүүлдэнь граждан дайнда хабаадаа hэм.

Граждан дайнай гал дүлэн соогуур гарагшадай нэгэн хадаа хэды олон hайн нүхэдэйнгөө дайсадай hомонhоо алдалан унахые хараhан байхаб.

Тиимэ даа, революци бэлээр туйлагдаагүй. Нилээн олон коммунистнарай, революцида шүтэhэн юрын хүнүүдэй улаан шуhан адхарhан.

Би улаан тугаа харахадаа, революциин түлөө унаhан нүхэдэймнай шуhанай үнгэ тэрээндэ шэнгэнхэй гээд шэбшэдэгби. Тиигээд улаан тугай урда үбдэгөө нугалан hэхэржэ, толгойгоо гунхуулан таалаха дурам хүрэдэг. Совет Армиин зэргэдэ алба хэхээ мордоhон хүбүүд тангаригаа үгэхэдөө, тиигэдэг ааб даа.

Минии эдир нүхэд! Таанар үбhэ эсэгэнэрэйнгээ туйлаhан амжалтые бага наhанhаа үндэрөөр сэгнэжэ, ерээдүйн ехэ хэрэгүүдтэ бэеэ бэлдэн, эрхимээр hурахаяа оролдыт даа. Юуб гэхэдэ, бидэнэй эхилhэн хэрэгые таанар хүсэлдүүлхэ үүргэтэйт.

«Амар сайн, эдир нүхэд!» гэжэ үгэеэ эхилээ hэм. Таанарта хандаhан үгынгөө түгэсхэлдэ: «Баатар хүсэтэй, балсан шангатай хүбүүд, басагад боложо ургагты! Хододоо зол жаргалтай ябагты! Коммунизмын хэрэгтэ, Эхэ орондоо үнэн сэхэ ябагты!» гэжэ юрөөхэ байнаб.

М. КИМ,
1920 онhоо КПСС-эй гэшүүн, тусхайта пенсионер.

ЗАЛУУ ШҮЛЭГШЭДЭ АМЖАЛТА ХҮСЭЕ

Байгша оной июниин эхеэр шүлэг бэшэдэг hурагшадай республиканска слёт болоhыень уншагшад hанана ёhотой. Тэрэ слёт боложо байха үедэ «Хонхын» тусхай хуудаhан гаража, hурагшадай түрүүшын зохёолнуудай дээжэhээнь толилогдо байгаа.

Тэрэ хуудаhанда Хурамхаанай аймагай Аргадын дунда hургуулиин 10-дахи класс түгэсхэжэ байhан Вася Балдановай шүлэг гараа hэн. Дунда hургуулияа амжалтатайгаар дүүргэжэ аттестат абаhан Василий Балданов Хэжэнгын аймагай «Хэжэнгэ гол» гэжэ газетэдэ оршуулагшаар хүдэлжэ эхилээ.

Сонхандаа «Хонхымнай» эдэбхитэй уншагша байhан эдир шүлэгшэдэ ажалдань, шүлэг зохёолгондонь амжалта хүсөөд, удахгүйгөөр «Уран зохёолой хуудаhанда» гарахаяа оролдохыень хүсэе!

ЗҮРХЭНЭЙМ ГАЛ

Минии зүрхэн
галаар соробхилно.
Шуhамни
гал соогуурнь
эрьен бусална.
Тиимэл хадаа —
залууб!
Тиимэл хадаа —
хүсэтэйб!
Түрэл сэлин
урагшаа дабшанам,
Ган хатуу зүрхэеэ
урдаа баринам.
Тиимэл хадаа —
жаргалтайб!
Тиимэл хадаа —
диилдэшэгүйб!
Зүрхэнэйм гал
газар дээрэ
түймэр табина бэшэ!
Зүрхэнэйм гал
эршэ хүсыем
зангидана гээшэ!

В. БАЛДАНОВ.



Нажарай hайхан сагта үхибүүд hайнаар, хүхюугээр амарна. Загаhа хахуулидаа, сэсэг суглуулаа, эрбээхэй баряа. Боломжор хэлэхэдэ, зунай амаралта гоёор үнгэрөө.

II. БУРМАКИНАЙ фото.

АЯНШАЛАГТЫ, БЭДЭРЭГТЫ, ОЛОГТЫ!

Хүндэтэ пионернүүд! Голой эрьедэ гү, али сэсэгтэ ой соо майханаа татаhан пионерскэ лагерьта, үгышье hаа, хүдөө талаар мал дахажа, колхоз, совхозой полиин буртаг үбhэ сэбэрлэжэ, hайхан агаарта hайса амараад, мүнөө дахин партадаа hуужа, эрдэмэй үндэhэ тэсэбэритэйгээр шудалха сагтнай болобо.

Үнгэрhэн зунай амаралтые hонёор үнгэргэhэн пионернүүд олон байха. Сэнгэлиг агаараа сэнхиилгэhэн үдэшэ хэды олон түүдэг носоогдожо, хэды hайхан дуун дуулагдажа, ямар гүнзэгы удхатай хөөрэлдөөнүүд болоо гээшэб!

Тиихэдэ 1972 оной майн 19-дэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ пионерскэ организациин мүндэлhөөр 50 жэлэй ой гүйсэхэнь. Тэрэниие угтуулан, «Хододоо бэлэн!» гэhэн хоёр жэлэй марш соносхогдонхой гэжэ таанар мэдэнэт. Маршын долоон шэглэлээр «алхалжа» үрдидэг пионернүүд олон. Улаан-Үдэ хотымнай олон hургуули маршын нэгэдэхи жэлэй даабариие гүйсэд бэелүүлээ. Жэшээнь, ниислэлэй хоёрдохи, гурбадахи, табидахи hургуулиин пионерскэ бүхы отрядууд, комсомолой зэргэдэ ороhон ахамад класс сайхидшье хоёрдохи жэлэйнь даабари сентябриин нэгэндэ абаад, хамсыгаа шаман ажаллажа оробо.

«Ябаhан хүн яhа зуудаг» гэhэн буряад оньhон үгэ бии. Ямаршье шэглэлыень шэлээ hаа, олзо яhала олохоор бшуу. Жэшээнь, «Эрдэм мэдэсын орон нютагуудаар» гэhэн шэглэл абаад үзэгты. Үдэр бүри хэшээлдээ ерэхэдээ, олон шэнэ юумэ мэдэхэ болонот. Гадна эрдэм мэдэсээ үргэдхэхын тула ямар олон hайн номууд бииб? Уншагты, hонин бодол түрүүлээ hаань, дэбтэртээ бэшэжэ абагты. «Пионернүүдэй барилга» гэhэн шэглэлээр ябаашад ниитэдэ туhатай ажалда хабаадажа, коммунизм байгуулгада хубитаяа оруулха. «Звездочка» гэhэн шэглэл абагты. Дүү нүхэдөө харалсажа, октябрятануудта туhалжа ябахада, сэдьхэл зүрхэндэ уужам шэнги болохо бэшэ гү?

Саашань хаража үзөө hаа, «Зарница», «Эб найрамдал ба hаналаа нэгэдэлгэ», «Пионерскэ тугаараа алхамаа жэгдэлэгты», «Минии Эсэгэ орон—СССР» гэhэн шэглэлнүүд бидэнэй анхарал татаха.

Буряадай пионернүүд Эрхүүгэй областиин пионернүүдтэй хамта «Минии Эсэгэ орон — СССР» гэhэн шэглэлэй ёhоор, Байгалые тойруулан, түүхын хуудаhа иража, олондо мэдэгдээгүй юумэнүүдые элирүүлхэ даабаритай. Тус шэглэлээр ябаhан пионернүүдые хэды олон hонирхолтой юумэнүүд хүлеэнэ хаб!

Хүндэтэ пионернүүд! Ямар нэгэн hонин юумэнтэй ушараа hаа, хэр амжалта туйлаhан тухайдаа «Хонхо» хуудаhандаа бэшэдэг байгаарайгты. Аяншалгадаа hайн ябажа, амжалта туйлагты, бэдэрhэн юумэеэ ологты!

«Хонхын редколлеги.

ПИОНЕРНҮҮД БОЛОХОБДИ

Бидэ долоо наhатайнууд байхадаа, Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат hургуулида ерээ hэмди. Зэдын, Бэшүүрэй, Улаан-Үдын, Кабанскын, Загарайн ба бусад аймагуудhаа гушан дүрбэн үхибүүд суглараад, шэнэ программаар hуража эхилээ hэмди.

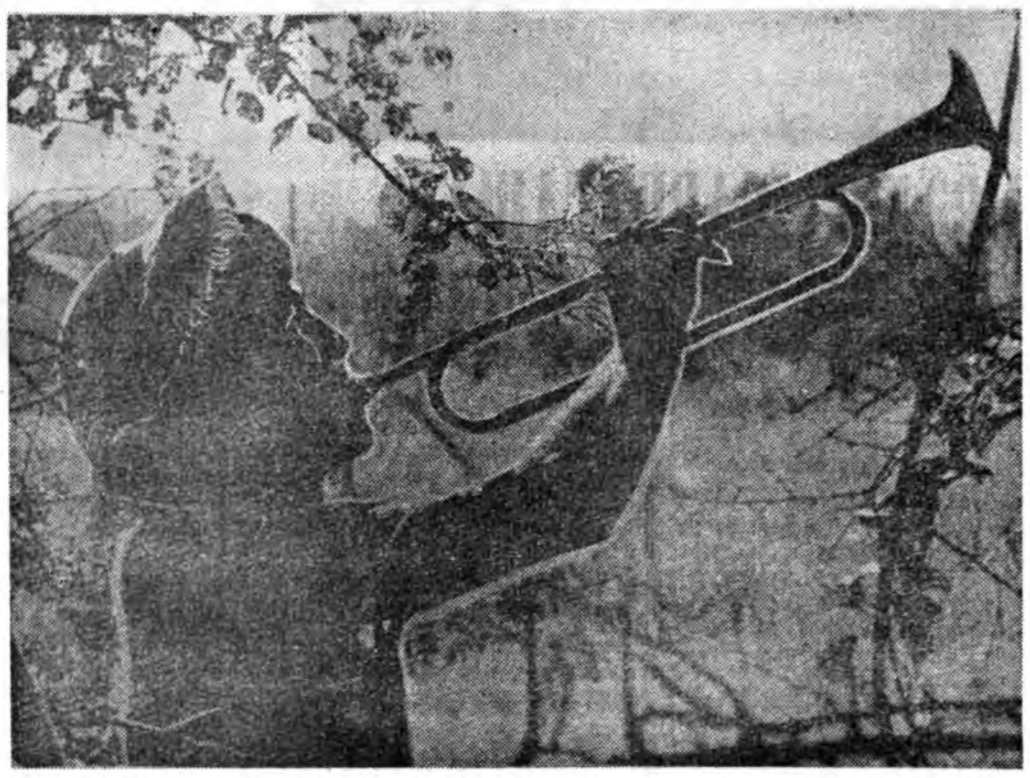
Мүнөө бидэ гурбадахи класста hуража байнабди. Хоёрдохи жэлээ hууhан хүн манда үгы.

Классаймнай хахадhаа олонхинь «4», «5» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр hуража байдаг. Роза Монсорунова хоёр жэлдэ удаагаар ото «табан» дээрэ hураа.

Мүнөө жэлдэ бидэ эхин нлассай программа дүүргэхэ ёhотойбди. Саашаа hурахадаа ядалсахагүйн тула мүнөө жэлдэ урданайхиhаа бүри hайнаар номоо үзэхэ гэжэ оролдохобди.

1972 оной майн 19-дэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ пионерскэ организациин бии болгогдоhоор 50 жэлэй ой гүйсэхэ гэжэ манай багша Мария Гармаевна, хүмүүжүүлэгшэд Тамара Аюшеевна, Октябрина Елисеевна хэлээ hэн. Тэрээндэ бидэ ехэ баяртайбди. Яахадааб гэхэдэ, гурбадахи класста бидэ булта пионернүүд болохо ха юмбибди. Тиимэhээ бидэ бүришье hайн hурахабди гэжэ үгэеэ үгэнэбди. Буряад оронойнгоо бүхы hургуулинуудай гурбадахи класста hурадаг үхибүүдтэ иигэжэ ханданабди: номоо hайнаар үзэжэ, ажалда хабаадажа, Ильич багшын ёhотой ашанар байhанаа харюулая.

Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат hургуулиин гурбадахи классай hурагшад.



Һаял hэн даа, уран горно үглөөгүүр эртэ ханхинажа, пионернүүдые жагсаалда дуудадаг hэн. Мүнөөшье отрядай горнист дуудажал байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

—ШЭНЖЭЛЭЛ

ҮХИБҮҮДЭЙ ШҮЛЭГҮҮД ТУХАЙ

Эдир уншагшад! Таанарай дундаhаа олон нүхэдтнай шүлэгүүдээ манда эльгээдэг. Зарим hурагшад шүлэг яагаад зохёохые заажа үгыт гэжэ хандаха.

Хэрбээ иимэ аргатай гээшэ hаа, бидэ тон баяртайгаар заажа үгэхэ hэмди .Теэд хайшан гээд бэшээ hаа, hайн шүлэг зохёогдохоб гэhэн hургаал оройдоошье үгы юм. Имагтал толгой, hүүл холбохо тухай, эпитет, сасуулбари мэтын уран арга хэрэглэхэ тухай техническэ заабари байдаг ааб даа. Тэрэмнай уран зохёолой теори гэжэ нэрэтэй.

Зүгөөр ямаршье теориие тон эрхимээр мэдээшье hаа, hайн шүлэг зохёожо шадахагүй ушарнууд олон байдаг. Тэрэ юунhээ болоноб? Энэ асуудалда харюусахын тула бэлиг тухай хэлэлтэй. Заяанай үгтэhэн бэлиггүй hаа, шүлэгшэн болохомни гэжэ найдалтагүй.

Энээхэн бадаг хараад үзэе даа:

Ажалша зондо Ленин багша
Арюун харгы олгуулаал.
«Баяд, ноёд — дайсад» гэжэ
Баран зондо ойлгуулаал.

Энэ бадагые Хурамхаанай аймагай Барханай дунда hургуулиин 10-дахи классай hурагша **Банзар Дармаевай** «Ленин багша» гэжэ шүлэгhөө абтаба. Шүлэг дүрбэн бадагтай. Теэд ёhотой шүлэг боложо шадаагүй гэжэ сэхыень хэлэхэ хэрэгтэй. Юундэ? Дээрэ дурсагдаhан бадагые шэнжэлэе. Дүрбэн мүрhөө бүридэhэн бадаг яhала толгой холбуулгатай ха юм: түрүүшын хоёр «а» үзэгөөр эхилнэ, hүүлшынхидынь — «б» үзэгөөр. Теэд шүлэг болоогүй, толгой холбуулhан юрэ хөөрөөн ха юм. Бүдүүлигээр хэлэхэ болоо hаа, араг яhан байhан аад, мяха шүрбэhэгүй гэхэдэ болохо. Уран гоё образгүй, поэзиин амтагүй. Тиихэдэ Банзар хүбүүнэй эльгээhэн «Партиин хүбүүд» гэжэ шүлэг баhал тиимэ дутагдалтай.

Захааминай аймагай Дүтэлүүр нютагhаа **Катя Абгалдаева** (9-дэхи классай hурагша) олон шүлэг эльгээбэ. «Магтанам», «Нүхэр басаган», «Зорюулнаб багшадаа», «Дүтэлүүр», «Эртын аадар» гэhэн шүлэгүүдынь дээрэ хэлэгдэhэн мэтэ дутуутай: толгой холбуулаад лэ хаяжархиhан, юрын лэ хооhон хөөрөөнүүд. Харин «Хайратай алгебра» гэhэн шогынь нүгөөдүүлhээ дээрэ. Гэбэшье Катя үгэнүүдээ тон зүбөөр, нягтаар хэрэглэжэ, нэмэхэ, хороохын аргагүйгөөр уян нугархайгаар бэшэжэ үшөөл шаданагүй.

Мүн лэ Захааминай аймагай Далахай нютагhаа 4-дэхи классай hурагша **Рая Бальжанова** «Хабарай амисхал» гэжэ шүлэг эльгээбэ. Тэрэ шүлэгынь хэлэгшэдэмнай адли дутагдалтай. Онсо тогтохошьегүй аад, иимэ юумэ hануулха гээ hэмди. Рая басаган шүлэгөө тон hалаар буулгаад эльгээгээ. Ямаршье редакцида, нүхэдтөөшье бэшэг эльгээхэдээ, хайша хэрэг эреэлэнгүй, зуран барингүй, сэбэрхэнээр бэшэхэ гэжэ оролдохо зэргэтэй. Тиихэдээ, нэн түрүүн, өөрыгөө хүндэлжэ hурахат. Бага балшар наhанhаа хойшо хэhэн ажалдаа нарин нягтаар хандажа hураха шухала бшуу. Теэд өөрыгөө хүндэлдэггүй, hалабтар хүниие ондоо хүн балайшье hайн нюдөөр харадаггүй бэшэ аал?

Баhал Захааминай аймагай Шара-Азаргын hургуулиин 8-дахи «б» классай hурагша Галя Ламаева «Захаамин», «Зунай эхин», «Монгол хүүгэд» гэhэн шүлэгүүдээ манда харуулха гээ. Энэ басаганай бэшэhэн юумэ соо үшөө юу хээн бии шэнги, жэшээнь:

Сагаан хүнжэл саhамнай
Саашаа харан hүгшарна.

Иигэжэ бэшэхэдэнь хайлажа эхилhэн саhанай образ бии болоно. «Хабар ерэжэ, саhан хайлаба» гэhэнhээ дээрэ бэшэ гү? Теэд Галиин шүлэгүүд соо иимэ ялас гэмэ образуул үсөөн.

Үшөө нэгэ бэшэг задалая. «Би Ринчин-Жамсуева . Эрдэни-Дариб. Исэнгын (Ярууны аймаг—ред.). hургуулиин 5-дахи класс hайнаар дүүргээб»,— гэжэ автор бэшэнэ. «Исэнгын нуурай долгиндо зурагтайб», «Анджела Дэвис» гэhэн хоёр шүлэгыень анхаралтайгаар уншабабди. Түрүүшынь шүлэг соо шэнэ юумэ үгы, Исэнгын нуурай түхэл шарай харагданагүй. «Исэнгын нуур» гэнгүй, «Гүндын, Хоргын, Хаймасаанай, Бүргэндын, Хэргэндын» гээд лэ, Ярууны гурбан зуу гаран нуурай нэрые дуулhыеньшье дурдабал, юумэн хубилхагүй.

Харин «Анджела Дэвис» гэжэ шүлэг соогоо эдир hурагша эрэлхэг зоригто коммунист, негр эхэнэртэ өөрынгөө талархалые мэдүүлнэ. Энэнь тон hайшаалтай. Зүгөөр хэлэхэ гэhэн бодолоо уран хүрсаар гаргажа шадаагүй.

Һайнаар шүлэг бэшэжэ hурахын тула ехэ юумэ мэдэхэ, ухаан бодолоо хүгжөөхэеэ оролдыт даа, үхибүүд!

Ц. ДОНДОГОН.

Гарма-Доди ДАМБАЕВ

ЁНДОН

РАССКАЗ

Гурбадахи класста hурадаг Ёндон хүбүүн намарай амаралтада хони хаража байhан гэртэхиндээ хүдөө ерээд, нэгэ хоног соогоо эдеэнэй hайнаар хүндэлүүлжэ, эгээ ехэ айлшан байба. Хоёр гурбан хоногоор ерэhэн өрхэ гансахан хүбүүгээ арайшье гэжэ гэртээ ерэхэдэнь, амараг даа гэлсээд, эхэ, эсэгэнь зарабашьегүй.

Хүбүүнэйнгээ hургуулидаа бусахаhаа урид түрэhэн эхэнь хубсаhа хунарынь haхы hалаг hэльбэнэ, хадхана. Мүнөөшье hэеы гэрэйнгээ газаа угаал хэжэ hууhа наа, хүбүүндээ hанаагаа зобон:

— Мухаа, гэдэhэншни үлдэнэ гү? Үсэгэлдэрэй шанаhан мяхан, үрмэн, тоhо хилээмэн үхэг соо байха. Дуратай hаа, тараг уу. Ехэ hайн байха бэедэшни, — гэбэ.

Ёндон ханада үлгөөтэй абынгаа хоёр аматые харашоод, hанаанда хатажа байhанаа:

— Садхаланби, — гэжэ харюусаба.

— Хөөрүүлhэн hү ууха гүш?

— Үгы!—гэжэ Ёндон арсаhанаа шангаар хэлэбэ.

— Яанаш даа. Гэртээ ерээд, гэдэhээ үлдэжэ бү бай,—гэжэ эхэнь арай дуулдахаар үгэлөөд, хүбүүнэйнгээ хубсаhа таз дээрэ шааяса бажууна.

Ёндон үнгэрэгшэ үдэшэ эсэгынгээ үглөөдэр ангуушадаар хамта агнуурида гараха хэбэртэй хэлэhыень hанаадхина.

Энэ ханада үлгөөтэй буугаа абамни үглөө үргэлөөд лэ, адагынь хоёр хоногто ябашахань гээшэ. Хэзээ дахин гэртээ ерэхэбиб. Үбэлэй амаралта болотор гэртээ ерэхэгүймни сохом лэ даа. Абынгаа хонидоо хотондоо асартарынь, үдэшэ болотор бууень абаад, ой гараха юм байна. Теэд үүдэндэ hууhан эжы харажархихал даа гэжэ Ёндон hанахадаа, халта досоонь муудашана.

Хэнзэдэжэ гараhан мүртөө. араг яhан болотороо үбшэлhэн хурьган пеэшэнэй хажууhаа бодожо, бэеэ халта hэгсэрээд, баруун хойно табяатай стол доогуур орошобо.

Энэ шүдхэр, юу тэрээн руу бэдэржэ оробоб гэжэ Ёндон бүхыгөөд хараба: гэрэй арын хаяабша үргөөтэй. Хэдэн ханын үдөөри таhаршаhан, хурьганай багтахаhаа байха, бүдүүн хониной багтамаар томо нүхэн ангайжа байба.

— Эш! Эш!—гэжэ аргааханаар Ёндон хурьгаа туужа газаашань гаргажархёод, үүдэ руу шагнаархан харамсаараа, абынгаа буу абаад, тэрэ нүхеэр гулдиршаба. Тиигээд тэрэ газаа гарамсаараа, буугаа урдаа дээшэнь барин, бэеэрээ халхалжа, хаташаhан шаралжа үрмэдүүл соогуур алхалшаба.

Нэгэшье набшаhагүй үндэр хуhад hарбагар олон мүшэртэй үзүүрнүүдээрээ тэнгэри хадхан, оройhоонь гунхалзанад. Шагайсаа хүрэмэ хатаhан набшаhан хүл доронь гэшхүүлхэ, этэрүүлхэдээ, ойн сууряататар hаршаганаха юм.

Ойн бартаа руу ороходонь, зүрхэниинь жэхыжэ эхилбэл хаш. Хүлынь үбдэгөөрөө hалганана. Хүбүүнэй өөдэ уруугаа эрьелдэн хараашалханьтүргэдэхэдөө, ара нюрганhаа буугаа абажа урдаа бариба.

Буутай хүн аад, ямар амитанhаа айха юм? Шархи бархи шапдаган туулайhаа байха, баатар хүсэтэй баабгай, шоно, шэлүүhэн намтай тэнсэхэгүйл. Буумни хоёр hүрэдэг ха юм гэжэ Ёндон шэбшээд лэ, шардайса алхална.

Ан алаад гэртээ бусахадань, аба эжынь ятараа баярлаха заб! Заахани гэжэ абань голохоо болижо, ангуурида гарахадаа абадаг болохо hэн. Илангаяа суг hурадаг нүхэдтөө агнаhан тухайгаа хөөрэхэдэнь, ямараар hонирхохо гээшэб!

Хүбүүн зориг орожо, энэ тэрэ абяанhаа сошохоёошье болишобо. Ямаршье амитан нюдэнэйнь үзүүртэ харагданагүй.

Уданшьегүй Ёндон гүрөөhэнэй хэбтэри дээрэ хүрэжэ ерэбэ. Тэндэнь hорhо ноохон, хоргооhон гэхэ мэтэ байна. Хүбүүнэй досоо урматай боложо, эндэ дүтэхэнэ гүрөөhэн байгаа ёhотой гээд лэ, дахин, урагшаа маряаhаар дабшашаба. Теэд hаяхан хэбтэриhээ бодоhон гүрөөhэнэй хаанашье байhыень мэдэхэ аргагүй, модон соо илгаруулан харахань угаа бэрхэ.

Ёндон хүбүүхэн урма зоригоо хухарангүй, буугай олдоhониинь хаанаб гээд лэ модон соогуур саашална.

Гэрhээ гараhаар тэрэ үни болошоо. Эсээшье, ангаашье хэбэртэй

Гэнтэ хүл дороhоонь арбаад хүдүүнүүд «тэрр-рд» гэлдэн, газарhаа дэгдэшэбэ. Ёндоной буудаха оромоо оложо ядаhаар байтар, модоной оройгоор далда ороходонь, халаглан үлэбэ янзатай. Айhан зүрхэниинь түшэгэнэhөөр, намдуухан боложо забдаба.

Наран орожо, орой болобо. Ёндон хүбүүхэн газар хороохоо болижо, түгэсэг дээрэ hуухадаа, ара нюрганhаа буугаа абаба. Орёолтоёо заhахаяа гуталаа тайлаба. Ундаа ехээр хүрэшоод, аман соогоо шүлhэеэ суглуулан залгяадшье үзэнэ. Ангажа хаташаhан уралаа хэлэнэйнгээ үзүүрээр норгодон абана. Үглөөгүүр хада эдеэлhэн хотонь хооhоршоод, досоонь уйгаргүйгөөр харлахадань, эжынь бүриhэн амтатай тараг мүнөө hанагдашаба.

Тэрэнэй гуталаа үмдөөд бодохо гэжэ байхадань, тон ойрохоно, ара нюргандань жэгтэй абяатайгаар торшогоноодхибо. Ёндоной досоо заригад гээд, хүлэйнь улаhаа нюрга руунь сахилгаандал түргөөр хүйтэ даагаадхиба.

Ойдо ороходоо хойшо дууладаг таагдашагүй нэгэ амитанай абяа тэрэ дуулахадаа, хүхэ сагаан болошоо, хүдэлхэеэшье болижо, шангаар амилхаяашье айhандаа, халта шэмээгүй болоходонь, эрьелдэжэ хараба.

Унахаяа байhан хохюур үмхи модондо аhалдашоод, бээлэйн тухайхан шубуун тархи түрүүгүйгөөр толгойгоо шохогонуулан, утахан хушуугаараа холтоhо бутаруулан унагаажа байба ха.

— Яндан бишыхан бэетэй аад, яагаа шангаар тоншодог юм, — гэжэрхёод, Ёндон хүбүүн үглөөнhөө хойшо энэ шубуунhаа айhандаа өөртэнь эшхэбтэр болошоходол гэбэ.

Хүбүүхэнэй анхаралтай г а а р адаглан харашоод, хөөршөөн байhан шубуухан уданшьегүй хохюурhаа бэеэ түлхин hалахатайгаа сасуу, дээшэ доошоо орон, энэ тэрэ модо орёон ниидэhээр, үгы болошобо.

Ёндон буугаа нюргандаа үргэлөөд, нохойн хусаhан зүг барин алхалшаба. Уданшьегүй тэрэ ойhоо гарахадаа, үбэлжөөнэй хажуугаар хотондоо яаралгүйгөөр дүтэлжэ ябаhан хонидоо, нарииихан хара хоолойhоо малгайншье зэргэ үүлэгүй тэнгэри руу харбан hуунагтаhан хүхэ утаа хараба.

Эжыдээ харагдангүй, шаралжа үрмэдэhэтэй буусынгаа арада Ёндон хүрэжэ ерээд, буугаа нюуха газар хараашалжа байхадань, мориёо хүтэлhэн эсэгэнь хажуудань, гэнтэ гаража ерэбэ.

— Ши, эндэ юу хэжэ байнаш?—гэжэ эсэгэнь асууба.

— Би, би..;—гэжэ үг-маг гээд:—миил,—гэбэ Ёндон.

Нюусаар агнуурида гараhан хүбүүхэн балшыса баабайдаа баригдашахадаа, буугаа хүлэйгөө хажууда унагаажархёод, үргэбшэhөө баринхай эсэгынгээ хараахые хүлеэшоод, дуугай зогсобо.

— Аа, ши иихэдээ агнуури хэжэ, бүхэли үдэр хаагуур тэнэбэ гээшэбши?

— Баруун-хойто ой соогуур, — гэжэ Ёндон зориггүйгөөр харюусаба.

— Буугаа шорой соо хаядаггүй юм. Асара даа, намда үгэ,—гэжэ абынгаа hанагдаагүй уриханаар хандахадань, Ёндон буугаа үгэбэ. Буугаа нугалан, тэнгэри өөдэ хараад, hөөргэнь эбхэхэдээ: — Гансаараа ой соогуур ябахадаа, шоноhоо айгаагүй гүш? — гэжэ абань асууба.

— Буутай аад, юунhээ айхабиб, — гэжэ ехэ бардамаар Ёндон хүбүүхэн харюу үгэбэ.

— Зүб даа, зүб,—гэжэ эсэгэнь зүбшөөгөөд. — Ан гүрөөл хараа гүш? — гэжэ асууба.

— Үгы.

— Зай, гэртээ ошоё, — гэжэ эсэгэнь хэлээд морёо хүтэлэн алхалшаба.

Энэ үедэ хаанаhаашьеб Ёндоной эхэ тэдэнэй ойро бии болоод, хөөрэлдөөнь халта дуулаhандаа, лаблан хүбүүндээ бадашан хандаа:

— Энэ орой болотор, эдеэлэншьегүй, намдашье хэлэнгүй, хаана үгы болошообши?!

Эжымни абяашье гарахагүй, харин аба мэдээ hаа хараах гэжэ үнгэгүйгөөр айhан Ёндон буугаа нюугаад, гэртэхинэйнгээ хониёо хааха hамбаандань асаржа, хуушан газартань үлгэхэб гэжэ hанаhан байгаа. Теэд...

Ёндоной эсэгэ hамганайнгаа дуугархые дуулахадаа, зуг татан байгаад, гэдэргээ эрьелдэжэ, энеэбхилэн хэлэбэ:

— Агнуурида хүбүүмнай гараа ха юм.

— Юу, агнуурида! — Энэ шолмош яажа ябаа гээшэб! — гэжэ эхэнь ухаа алдашаба.

— Яагаашье hаа, ши бидэ хоёрой урдаа хараха хүбүүмнай гээшэ ааб даа. Теэд эрэ хүн байhан тула нэгэ дахин агнуурида гараа юм бээзэ.

— Үгы, ши дээрэhээ уруу үмөөрэхэдөө яана гээшэбши? Буу шуугаа далда холо хэ гэжэ шамда үнинэйл хэлэдэг hэм. Бэеэ буудаа hаань яахабши! Буу бариха үшөө үды, бага ябана ха юм!

— Зай даа, хүрөө, hомогүй хооhон буу үргэлөөд, бүхэли үдэртөө ябаа ха юм.

Барижа ябаhан нарин бургааhаар хүбүүгээ сохихо hанаатай забдаhан эхэнь ябадалаа зогсоо гоодхибо.

— Һомошьегүй гэлэй. Үнинэй хэлэдэгби. Буугаа нюугыш гэжэ, — Ёндоной эхэ үбгэндөө орошобо.

— Һомоо хайрсаг соо суургалдаг хамнайб!

— Тиигээшье hаа! — гэжэ бадашаад, Ёндоной эхэ номгоржо: — Ой соо төөрижэшье болохо ха юмши. Юундэ намда хэлэнгүй, талаар гаранаш даа — гэбэ.

Гэдэhээ үлдэтэрөө, хүлэйнгөө холотор ой соогуур бүхэли үдэр махаhан Ёндон хүбүүн хооhон буу үргэлөөд ябаhанаа мэдэхэдээ, урмаа бүришье хухаршоод, эхэ эсэгэ хоёройнгоо тоосолдоо шагнажа байгаа hэн.

УЛААН-ҮДЭДЭ: ҮСЭГЭЛДЭР, МҮНӨӨДЭР...

Хүндэтэ уншагшад! Манай газетэ энэ үдэрһөө эхилэн иимэ гаршаг доро республикымнай ниислэл хотодоо боложо байһан һүүлэй һонинууд тухай мэдээсэлнүүдые үгэжэ эхилбэ. Тус гаршаг доро Улаан-Үдэ хотымнай соёл сурталай эмхи зургаануудта, һургуулинуудта, барилга болон предприятинуудта үдэр бүри шахуу боложо байдаг һонин тухай тобшохонооршье, дэлгэрэнгыгээршье мэдээсэжэ байхабди.

Улаан-Үдэ хотынгоо һонин тухай саг соонь дуулгажа, энэ гаршаг доро һонирхолтой мэдээсэл, репортажуудые толилжо байха хэрэгтэмнай манай уншагшад туһалалсаха бээз гэжэ -хүлеэнэбди. Манай телефон — 34-05.

ҺОНИРХОЛТОЙ ВЫСТАВКЭ

Хангаловай нэрэмжэтэ хизаар ороноо шэнжэлхэ музей Буряад оронойнгоо үнгэрһэн сагай түүхэ тухай хөөрэһэн нүүдэл выставкэ эмхидхэһэн байна. Иимэ выставкэнүүд хүдөөгэй ажалшадые, городой эмхи зургаануудай алба хаагшадые, предприятинуудай хүдэлмэришэдые, һургуулинуудай һурагшадые Совет засагай үедэ түрэл республикынгаа хүгжэлтэтэй дүтөөр танилсуулха гэһэн зорилготой юм.

«Ленинскэ кооперативна түсэбэй бэелүүлгэ» гэһэн нүүдэл выставкэ Мухар-Шэбэрэй аймагаар аяншалаад һаяхан бусажа ерээ.

Энэ выставкые абажа ябаһан тус музейн хүдэлмэрилэгшэ И. С. Клиновская иигэжэ хөөрэнэ:

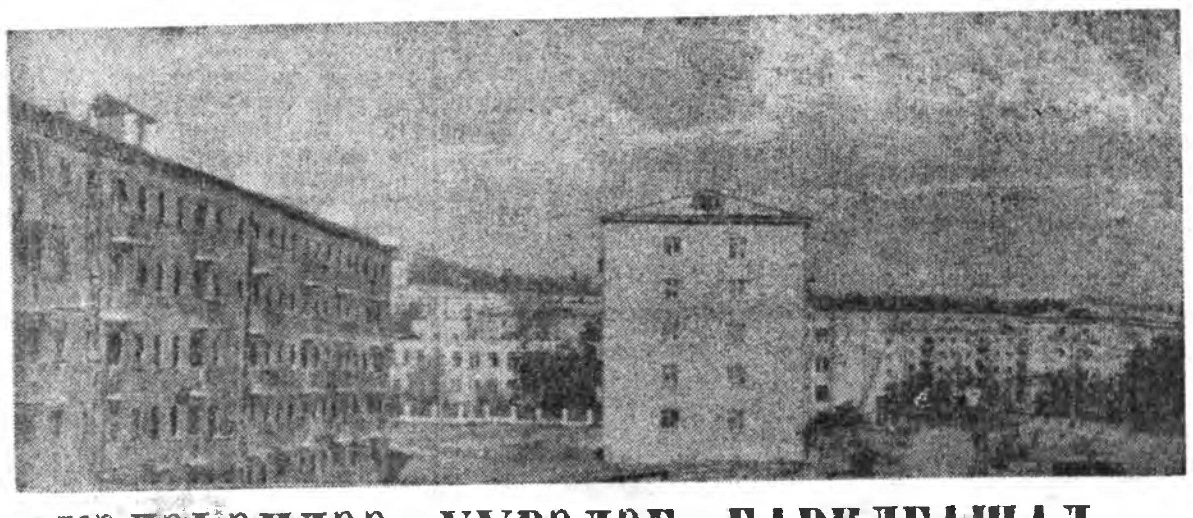
— Хүдөөгэй хүн зон энэ выставкые ехэтэ һонирхожо хараа. Хэдэн хоногой туршада 6000 хүн тэрэниие хараһан байна.

«Ленинэй шабинар — манай хизаарта», «Городоймай түүхэ» гэһэн выставкэнүүд ниислэл хотымнай 4-дэхи, 40-дэхи, 36-дахи һургуулинуудта байгуулагдаба.

«Буряадта Совет засаг тогтоолго», «XIX зуун жэлэй эсэстэ, XX зуун жэлэй эхиндэ арадай гэгээрэл, элүүрые хамгаалга», «Хэблэл—манай хизаарта», «Дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ Буряадаймнай хүгжэлтэ ба социализм байгуулгын үе сагай дүүргэлтэ» гэһэн выставкэнүүд мүнөө бэлдэгдэжэ байна. Энэ выставкэ баһал республикымнай аймагуудай колхоз, совхозуудаар эдэ үдэрнүүдтэ аяншалха, городойнтоо промышленна предприятинуудта, эмхи зургаануудта, һургуулинуудта айлшалха байна.

Тус выставкэеэ абажа, үглөөдэр нарин сэмбын фабрика ошохоор музейн хүдэлмэрилэгшэд түхеэржэ байнхай.

Б-Н. НАМДЫКОВ.





ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭДЭГ БАРИЛГАШАД

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой капитальна барилгын таһагай хүдэлмэришэдэй дунда үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхаһан түрүүшүүл олон юм. Михаил Иванович Бессоновой хүтэлбэрилдэг шулуушадай бригада тэдэнэй нэгэн болоно.

Заводойнгоо хүдэлмэришэдтэ болбосон түхэлтэй, гоё һайхан гэр байра баридаг тус бригадын гэшүүд социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ ажалладагайнгаа ашаар түрүүшүүлэй тоодо оролсожо шадаа юм.

Нүхэр Бессоновой бригада жэлэй туршада 80 байратай гурбан гэр ашаглалгада үгэжэ, заводойнгоо 240 бүлые шэнэ байрада нүүлгэжэ түбхинүүлдэг заншалтай.

— Шэнэ жэлэй эхинһээ хойшо барижа тушааһан хоёр гэрэймнай барилгын досоо, газаа талын хүдэлмэри үлөөд, эдэ үдэрнүүдтэ хэгдэжэ байнхай, — гэжэ бригадир Бессонов нүгөөдэ барилга дээрэһээ тэдэнээ маанадта харуулна. Тэдэнэй нэгэн сентябриин 30-да ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдаһан юм. Зүгөөр социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, энэ хүдэлмэрез үглөө, мүнөөгүй дүүргэхэ тээшээ болонхой, — гэжэ үгөө тэрэ үргэлжэлүүлнэ.

Бессоновой бригадын гэшүүд гурбадахи гэрэйнгээ торхые һаяар табижа дүүргэхэ зорилго хэдэн хоногой урда табиһан юм. Ульгам шуумараар хүдэлжэ байһан эдэнэрэй ажалые харахада, тэдэ хэлэһэндээ хүрэдэг, һарбайһанаа абажа һаладаг хүдэлмэришэд байшаба. Юуб гэхэдэ, эдэнэр ажалайнгаа үдэрэй дүүрэхэдэ, хэһэн бүтээһэн юумэеэ тооложо үзэхэдэнь, хүн бүхэн үдэрэйнгөө даабари дүүргэхэһээ гадна, гэрэйнгээ торхын хүдэлмэри сүм хэжэрхиһэн байшоо. Иигэжэ тэдэ үсэгэлдэр гурбадахи гэрэйнгээ торхые болзорһоонь хоёр долоон хоногоор урид дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ бшуу.

Мүн түрүүшын гэрые болзорһоонь урид ашаглалгада үгэхын түлөө унаһан малгайгаа абаха забдагүй ажаллажа байһан шэрдэгшэд, штукатурщигууд гэрэйнгээ досоо талын хүдэлмэри баһал үсэгэлдэр дүүргэжэ, ажалай үшөө нэгэ илалта туйлаба. Энэ гэрэй газаа талын хүдэлмэриин дүүрэхэдэ, гүрэнэй комисси ажалыень шалгажа абаха.

— Түсэбэй ёһоор түрүүшымнай гэр ноябриин 7-ной урда тээхэнэ ашаглалгада үгтэхэ байһан. Харин мүнөө... энэ гэрнай сентябрь һарада ашаглалгада үгтэхэнь. Саанамнай — үшөө хоёр гэр. Нэгэнэйнь торхо һаял дүүрэбэ. Хэхэ ажал ехэ. Тиибэ яабашье, абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ байхабди. Энэмнай Октябриин хубисхалай 54 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон манай барилгашадай бэлэг боложо үгэг лэ, — гэжэ Михаил Николаевич Бессонов нүхэдэйнгөө хэһэн ажалай баяраар омогорхоно.



Бригадын гэшүүд бултадаа үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэгээрээ бусадай дундаһаа онсо шалгардаг юм. Тэдэнэй дундаһаа крановщица А. Н. Жигалева, шулуушад В. Е. Черковский, И. Х. Хабитуев, А. И. Вдовин, Ю. И. Протопопов, А. И. Новиков болон бусад бүтээсэтэ ажалаараа суурхуулһаар үнинэй.

Иигэжэ заводойнгоо хүдэлмэришэдтэ болбосон һайн гэрнүүдые богони болзорто барижа үгэдэг Михаил Иванович Бессоновой бригада абаһан уялгала болзорһоонь урид дүүргэхээр зэһэнхэй.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Нүхэр Бессоновой бригадын хүдэлмэришэдэй бариһан шэнэ гэрнүүд. 2. Барилгашадай бригадын бригадир М. Н. Бессонов гэрэй хана табилсажа байна. 3. Бригадын гэшүүн Б. Г. Шкутов ажалдаа.

Авторай фото.

ҺУРАГШАДАЙ ҺАЙНДЭР

Республикын ниислэл — Улаан-Үдэ хотын һургуулинуудай багшанар алтан намарай ургасада зорюулагдаһан һайндэрэй зугаа наада жэл бүри үнгэргэжэ, һурагшадаа сэнгүүлдэг, баясуулдаг юм. Энэ жэлэй алтан намарай ургасада зорюулагдаһан һайндэр хотын һургуулинуудта эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэжэ эхилбэ. Энэ һайндэртөө һурагшад бэлэдхэжэ эхилһээр үнинэй. Жэшээнь, Октябрьска районой 20, 89, 45-дахи дунда һургуулинуудай һурагшад үнгэрһэн долоон хоногой туршада ехэ бэлэдхэл хэһэн байна. Үсэгэлдэр эдэнэр ой тайгада гаража, хоорондоо мүрысэхэһөө гадна, алтан намарай хэшэг — жэмэс, һархяаг суглуулжа, класс классаараа эдеэ бэлэдхэһэн, конкурс үнгэргэһэн байха юм. Тиихэдэ 45-дахи һургуулиин коридор, спортын зал соо гоё һайхан сэсэгүүдэй, мүн һурагшадай суглуулһан һонирхолтой зүйлнүүдэй выставкэ эмхидхэгдэһэн, стенднүүд түхеэрэгдэһэн байна.

— Манай һургуулиин һурагшад үсэгэлдэртөө Дээдэ-Онгостойн үзэсхэлэн гоё газарта ошожо, алтан намарай ургасада зорюулагдаһан заншалта үдэрөө үнгэргэбэ,— гэжэ Железнодорожно районой 41-дэхи һургуулиин директор Н. П. Рыжова хөөрэнэ.

Тус һургуулиин һурагшад бүхэли үдэрөөрөө Дээдэ-Онгостойн оршондохи сэбэр агаарта сэнгэн амараа. Һурагшад классуудайнгаа хүтэлбэрилэгшэдэй ударидалга доро эдеэ хоол бэлдээ, сэсэгүүдые суглуулаа, элдэб янзын шог ёгто зурагуудые зураа. Энээнһээ гадна һурагшад хоорондоо спортын һонирхолтой мүрысөө үнгэргэһэн, элдэб янзын наада зугаа дэлгэһэн байна.

Иимэ һайн, һонирхолтой заншалта һайндэрнүүд хотын бусад һургуулинуудта һаяар үнгэргэгдэжэ эхилхэнь.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

МАГАЗИНУУД УРИНА...

☆ Улаан-Үдын Октябрьска үйлсөөр оршодог бүд наймаалдаг 75-дахи магазинда элдэб үнгэ зүһэтэй, хээ угалзатай бүдүүд элбэгээр наймаанда гараба. Һүүлэй үедэ манай нарин сэмбын фабрикын нэхэн гаргаһан бүдүүд хүн зоной дунда ехэ гүйсэтэйгөөр худалдагдана. Жэшээлхэдэ, эрэшүүлэй пальто, костюм оёходо ехэ зохидоор таарадаг элдэб үнгэтэй «Баянгол» гэжэ драп, хара хүрин үнгэтэй «Морские волны», «Северянка» гэжэ бүдүүд худалдан абагшадай дура ехээр татана. Мүн үхибүүдэй хубсаһа оёхоор хараалагдаһан «Түмэн», «Ладуга» бүдүүдые хүнүүд һайхашаан гоёшоодог.

☆ Ниислэл хотымнай «Баир» магазинда эрэшүүлэй костюмууд олоор абтажа, наймаанда гаргагдаба. Новосибирск городой фабрикануудта оёгдоһон костюмууд, «Ганекс» гэжэ бүдөөр оёгдоһон пальтонууд, хүүртигүүд гүйсэтэйгөөр худалдагдана.

☆ Мүн «Ангара» магазинда эхэнэрнүүдэй гадар хубсаһан ехэ элбэгээр наймаанда гараа. Мүн эндэ үһэ заһадаг түхеэрэлгэтэй «Эра», «Москва» гэжэ электрическэ шэнэ бритвэ наймаанда гаража, худалдан абагшадта һайхашаагдажа, түргэн худалдагдаа.

Манай корр.

ФУТБОЛ

АМЖАЛТА ХҮСЭНЭБДИ

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дунда ээлжээтэ уулзалганууд үнгэргэгдэжэл байнхай. Манай «Сэлэнгэ» команда гушадахи наадаяа Эрхүүгэй «Аэрофлот» командатай үнгэргэхэдөө, уулзалгаяа 1:1 гэһэн тоотойгоор дүүргэжэ, нэгэ очко өөртөө бэшүүлһэн байгаа. Тиигэжэ «Сэлэнгэ» команда дүн хамтадань 48 очкотой, мүрысөөнэйнгөө таблицада эзэлһэн тэрэл зургаадахи һууридаа үлэбэ.

Манай командын урда гараад ябаһан Омскын «Иртыш», Хабаровскын СКА команданууд үнгэрһэн наадандаа дахинаа шүүжэ гарахадаа, тус тустаа аб адлихан 55 очкотой болобо. Тиихэдэ Шэтын футболистнууд Барнаулай «Динамо» командада 2:0 тоотойгоор шүүгдэһэнэй удаа 45 очкотой тэрэл — долоодохи һууридаа үлэбэ. Бусад командануудай ямараар наадаһан тухай мэдээсэл абтаадүй.

Мүнөөдэр манай «Сэлэнгэ» команда ээлжээтэ — гушан нэгэдэхи наадаяа өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэхэнь. Айлшаар манайда Курган хотын «Зауралец» команда ерэнхэй. Энэ наадаяа эрхим һайнаар үнгэргэжэ, стадиондо сугларагшадаа баясуулхыень «Сэлэнгэ» командынгаа футболистнуудта хүсэе.

Т. БАДМАИН.

—▲—

ЗАГАРАЙНХИД ЭРХИМЛЭБЭ

«Урожай» бүлгэмэй областной Советэй спортсменүүдэй дунда табадахи спартакиадада зорюулагдаһан мүрысөөнүүд боложо үргэлжэлһөөр. Һаяшаг республикын аймагуудай футболистнуудай суглуулагдамал команда Улаан-Үдэ хото ерэжэ, түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысэһэн байна. Аймагуудһаа ерэһэн 16 командын футболистнууд хэдэн үдэрэй туршада хоорондоо наадажа, тэдэнэрэй наймаиинь түгэсхэлэй уулзалгада хабаадалсаха болоһон байгаа. Эндэ Загарайн аймагай суглуулагдамал командын футболистнууд эрхимээр наадаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Түгэсхэлэй наадана түрүүшын үдэр эдэнэр Мухар-Шэбэрэй футболистнуудые 4:1 гэһэн тоотойгоор шүүһэн байгаа. Хойто үдэрнүүдтэнь Хоринн командые 4:3 тоотойгоор шүүһэн, Сэлэнгын футболистнуудтай 1:1 тоотойгоор тэнсэжэ, дүн хамтадань долоон очкотой болонхой, һүүлшынгээ наада Кабанскын футболистнуудтай үнгэргэхэ болоһон байгаа. Кабанскын аймагай суглуулагдамал команда өөрынгөө бүлэгтэ Түнхэнэй, Улаан-Үдын хүдөөгэй, Прибайкалиин аймагуудай футболистнуудые шүүһэн юм.

Үсэгэлдэр эдэ хоёр команда наадажа, стадиондо сугларагшадые һонирхуулаа. Эндэ Загарайһаа ерэһэн спортсменүүд дахинаа шалгаржа, Кабанскын футболистнуудые 4:0 гэһэн тоотойгоор шүүһэн байна. Тиигэжэ эдэнэр хүдөөгэй футболистнуудай дундаһаа шалгаржа, республикын «Урожай» бүлгэмэй дамжуулгын кубогта хүртэбэ. Кабанскын, Сэлэнгын аймагуудай команданууд удаадахи һуури эзэлэв.

С. ТАРАНОВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ АША ТУҺАДА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, ФРГ-гэй Федеральна канцлер В. Брандт гэгшэдэй уулзалгын дүн тухайда бүхы дэлхэйн газетэнүүд ехээр бэшэжэ үргэлжэлһөөр. Крымдэ болоһон хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд хадаа КПСС-эй XXIV съездээр хараалагдаһан эб найрамдалта гадаадын политикаяа Советскэ Союзай хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлжэ байһыень үшөө дахин гэршэлэн харуулна гэжэ хариин хэблэлнүүд тэмдэглэнэ.

БРАТИСЛАВА. (ТАСС). КПСС-эй XXIV съездээр хараалагдаһан эб найрамдалта гадаадын политикаяа Советскэ Союз хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ гэжэ Братиславын газетэ бэшэнэ. СССР-эй үүсхэл гаргаһанай ашаар бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха зорилготой хэдэ хэдэн шухала хэмжээнүүд бэелүүлэгдэв. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, ФРГ-гэй Федеральна канцлер В. Брандтын Крымдэ хэһэн уулзалга эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ зорюулагданхай.

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Л. И. Брежнев В. Брандт хоёрой Крымдэ үнгэргэһэн уулзалга Европодохи политическэ байдалые саашадань һайжаруулха хэрэгтэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ, уласхоорондын түгшүүрил һуларуулха хэрэгтэ туһалха байна гэжэ МОНЦАМЭ агентствын эндэ тарааһан шэнжэлэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Европодохи эб найрамдал, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ зорилгоор саашанхи алхамуудые хэхэ бүхы арга боломжо хангагдаа гэжэ агентство заана. Аюулгүй байдал хангаха, харилсан ажаллаха асуудалнуудаар Европын бүхы оронуудай хабаадалгатай зүблөө үнгэргэхэ тухай түбхын түрүүндэ хэлэгдэнэ.

БЕЛГРАД. (ТАСС). Л. И. Брежнев В. Брандт хоёрой уулзалгын дүнгүүдтэ Югославиин хэблэл ехэ анхарал хандуулна. Энэ уулзалгын үедэ ушар байдал тухай сэхэ руунь хэлсэгдээ. Хоёр талынхид уласхоорондын олон асуудал зүбшэн хэлсээ гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ. Гүрэнэй, политическэ ажал ябуулагшадай хэдэг уулзалганууд һаналаа мэдэлсэлгэдэ ашатай туһатай байна, саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ зэргэтэй гэжэ «Борба» газетэ бэшэнэ.

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Л. И. Брежнев В. Брандт хоёрой Крымдэ уулзажа, хөөрэлдөөгөө амжалтатайгаар үнгэргэһэн ушар Европодохи түгшүүрил һуларуулха хэрэгтэ шухала туһа хүргэхэ байха гэжэ эндэхи шэнжэлэгшэд заана. Баруун Берлин тушаа асуудалнуудаар дүрбэн талын хэлсээ баталһан ушар «Европын, мүн уласхоорондын түгшүүрил һуларуулха замаар ехэ алхам хэбэ» гэһэн Крымдэхи коммюникегэй баталамжые «Вашингтон пост» газетэ тусхайлан тэмдэглээ.

РИМ. (ТАСС). Италиин Компартиин Генеральна секретариин орлогшо Э. Берлингуэр Туринада «Унита» газетын һайндэрэй болохо үеэр үгэ хэлэхэдээ иигэжэ мэдүүлбэ: Италиин коммунистнууд Л. И. Брежнев В. Брандт хоёрой уулзалгын дүнгүүдые ехэ ханангяар угтан абаһан байна.

ДЕЛИ. (ТАСС). Делиин «Стейтсмен» гэжэ газетэ Л. И. Брежнев В. Брандт хоёрой Крымдэ үнгэргэһэн уулзалгые сэгнэхэ зуураа, «энэ хэлсээн Европодо эб найрамдал хангаха зорилготой» гэжэ зааба. Европо түбидэхи зүришэлдөөе саашадань һуларуулха үшөө нэгэ шухала алхам хэгдэбэ гэжэ Крымдэ болоһон уулзалгын дүнгүүд тушаа «Пэтриот» газетэ тэмдэглэбэ.

ДАМАСК. (ТАСС). «Аль-Баас» гэжэ газетэ Л. И. Брежнев В. Брандт хоёрой хөөрэлдөөнүүд тухай коммюникее тодорхойгоор толилхо зуураа, иигэжэ дурдана: Крымдэхи уулзалгын амжалтатайгаар дүүрэһэн ушар СССР ФРГ хоёрой хоорондохи харилсаае саашадань ашатай туһатайгаар хүгжөөхэ ехэ арга боломжо бии болгоо, уласхоорондын байдалые улам һайжаруулха хэрэгтэ туһалха байха гэбэ.

Пловдивай яармаг нээгдээ

ПЛОВДИВ. (ТАСС). Уласхоорондын заншалта яармаг 27-дохёо эндэ нээгдэбэ. Энээндэ 43 орон хабаадана.

Болгариин экспозици выставкын бүхы талмайн гурбанай нэгэн шахууе эзэлнэ, ороной экономическа туйлалтануудай эгээн һайхан витринэнь болоно. 3500 экспонат эндэхи арадай ажахын олон һалбаринуудай хурдан түргэн хүгжэлтые элирхэйлнэ.

Болгариин эрхим хани — Советскэ Союзай экспозици тоо, хэмжээнэйнгээ талаар яармаг дээрэ хоёрдохи һуури эзэлнэ.

НЕГР ТЭМСЭЛШЭДЭ ШАН БАРЮУЛАГДАБА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Джордж Джексонэй «Түрмэһөө ерэһэн бэшэгүүд» гэжэ номдо үгтэһэн шангые —Искусство шэнжэлхэ негритян академиин жэл бүри олгодог шангые барюулгын баяр Нью-Йоркдо болоо. Калифорниин Сан-Куэнтин гэжэ түрмэдэ һарын саада тээ харата муухайгаар алуулһан «Соледадай аха» гэдэгэй эхэдэ шан барюулагдаа.

«Түрмэһөө ерэһэн бэшэгүүд» гэһэн ном—Америкын негрнүүдэй зоболонто хуби заяан тухай, Америкын түрмэнүүдтэ хэрзэгы шэрүүн гүрим тогтоогдоһон, яһанай илгаа гаргадаг, хэрзэгы шэрүүнээр хандадаг тухай бэшэһэн, хүнэй сэдьхэл хүдэлгэмөөр хөөрэһэн ном мүн.

«Нью-Йорк таймс» газетэ Джордж Джексон гэгшэдэ зорюулагдаһан статья соогоо иигэжэ заана: түрмын, полициин засагаархид тэрэниие «обществодо аюул тохёолдуулдаг хүн» гэжэ тоолодог байгаа. Эгээл тиимэһээ тэдэнэр тэрэ хүниие хайра гамгүйгөөр алажа, үшөө нэгэ политическэ гэм хээ.

Хэдэн миллиард доллар нэмэжэ һомолхые эрибэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай оборонын министр М. Лэйрд сэрэгэй угаа ехэ гаргашанууд дээрэ нэмэжэ һомолхо гэһэн эрилтэ дахинаа табиба.

Виргини штадай Уоррентон хотодо болоһон пресс-конференци дээрэ Лэйрд үгэ хэлэхэ зуураа, ерэхэ финансын жэлдэ Пентагоной хэрэглэмжэдэ зорюулан 80 миллиард доллар һомолхо һэмди гэбэ. Энэнь оборонын министерствын мүнөөнэй бюджедһээ 4 миллиард доллароор ехэ болохо байна.

Президент Садат үгэ хэлэбэ

КАИР. (ТАСС). Министр... кабинедэй, арадай суглаанай ... буудай социалис холбооной ... риие үндэһөөрнь хубилгаха ... Египедэй Араб Республикын ... дент А. Садат толилбо.

Шэнэдхэлгын гол зорилгонь ... дэ, республикын бэеэ хамгаалха ... шадал дээшэлүүлхэһээ гадна, ... ной национальна олзо доходые ... арбан жэлэй турша соо хоёр ... дээшэлүүлхэ гэһэн удхатай ... Египедэй Республикын шэнэ ... тельствын түрүүшын заседани ... үгэ хэлэхэдээ президент заагаа ... сэдхэхы дээдын засагые бэхи... хын тула президентын аппа... шэнэдхэн хубилгаха шэнэ ... нүүдые бэелүүлжэ эхилхэ зур... зургаан советнигые томилоод ... президент мэдүүлээ.

Министерство бүхэнэй урда ... бигдаһан зорилгонуудые тодо... лон хэлэхэ зуураа, президент ... иигэжэ заагаа: Асуанай үндэр ... таар тогтоогдоһон водохранили... уһые хүсэд хэрэглэхэ зорилгоор ... һэлиг хоёр миллион акр газар ... ашаглаха ябадалые түргэдхэхэ ... ла. А. Садат министерство... урда табигдаһан хэдэ хэдэн зорил... нуудые дурдаха зуураа, орон ... эрдэм гэгээрэлые үндэһөөрнь ... гаха шухала гэжэ тэмдэглэһэн ... на. Тиихэдээ эрдэм наукын һ... туйлалтануудые хараадаа абаха, ... пет хүн зоной дунда соёл ... тарааха, 6 миллион хүн ... ниислэл хотын транспортна асуу... шиидхэхэ шухала гэжэ тэмдэглэ...

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮ...

ТОКИО. (ТАСС). Хэлсээ... дүүргэхэ, 1971—1975 онуу... Советскэ Союз Япон хоёрой ... рондо худалдаа наймаанай ... болзорой шэнэ хэлсээ батал... рилгоор СССР-эй гадаадын ... даа наймаанай министр Н. ... Патоличев түрүүтэй совет ... ци сентябриин 21-дэ Токио ...

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Амер... кын коммунистка Анджела Дэ... сэй хэрэг харалгые Сан-Рафе... хотоһоо Сан-Франциско абаа... шухала гэжэ тэрээнэй адвока... эрилтэ табяа. Сан-Рафел хот... тэрээнэй хэрэг зүбөөр харагда... шадагдахагүй гэжэ адвока... тоолоно.

Анджела Дэвисэй адвокат... зууршалгань сентябриин 27-... хаража үзэгдэхэ гэжэ судья ... носхоо.

БЕРЛИН. (ТАСС). Харилсаа... дые гуримшуулгаар хоёр гүр... нэй хоорондо үнгэргэгдэхэ хэлс... нүүд тушаа Финляндиин прав... тельствын дэбжүүлһэн дурад... да ГДР-эй правительство тус... харюу эльгээгээ.

Харилсаануудаа гуримшуул... зорилгоор гүрэнэй договор бат... ха тушаа хэлсээнүүдые Финля... диин правительстватай хэжэ эх... хээр, энээнтэй хамта Германи... Демократическа республик... Финляндиин республикын ... рондо дипломатическа харил... саануудые байгуулхаар ба... байһ... ги гэжэ харюугай нотоо... хэлэгдэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ху... нютагай соёлой гуламта» ... түрүү бэшэг. Таряа хураалга... рэһээ абтаһан мэдээсэл... С. Бухаевай «Түгнын комп... гэжэ корреспонденци. ТАСС... һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Ху... мэришэнэй хубита» — В. ... лаевай корреспонденци. Ту... орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: В. ... евай «Эдэбхи үүсхэл ехээр ... ха» гэжэ статья. «Тэмсэл ... жэлһээр»— АПН-эй матер... Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: ... нютагай һонинууд. Ушар ... танууд. Соносхолнууд.

СЭ ЭНХИР КРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММ... УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ... 16.50 — «Сергей Лазо» ... уран һайханай фильм. 18.10 ... үхибүүдтэ зорюулагда... мультфильмнүүд. 18.40 — ... церт. 19.00 — спортын ... 20.45 — телепанорама. 21... — хүдөө ажахын хүдэл... лэгшэдтэ зорюулагдаһан ... жуулга. 21.50 — В. Шук... «Ваня, ши эндэ хаанаһа...» гэһэн Ленинградай телеви... зүжэг. 22.15 — концерт.

МОСКВА ХАРУУЛНА: 22.30 — «Миллион ара... дай ленинскэ университе... һэн дамжуулга. 23.00—«Ула... хүхэ, ногоон» гэһэн хүг... телевизионно фильм. 24.00 ... «Время гэһэн һүүлэй һон... программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА: 11.00— «Полкын хүбүү» гэһэн уран һайханай ... 12.20 — «Содружество» ... документальна фильм. ... —«Сочинение танца» гэһэн ... лефильмын хоёрдохи сери... дамжуулагдаха.

Редакторай орлогш...
М. Н. НИМАЕВ.